Контрольный экземпляр

Масех а мехкийн пролетареш, вӀашагӀкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГӀАЛГӀАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГӀАЛГӀАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕН МИНИСТРИЙ СОВЕТЕН ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадуьйла 1923 шера дена ● ШИНАРА, 20 НОЯБРЬ, 1979 ШУ. ● № 138 (6113). ● Мах 2 кепек.

ДЕГ ТӀАРА БАРКАЛ

Сийлахь-боккхачу Октябрьски социалистически революце 62 шо дизарца дузаделла Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитета, СССР Лакхехьарча Совета Президиума, СССР Министрий Совета адресаш дукха моаршалаш даьхьийна дуьнцаш кхаьчна лакхараш дахьаргий къахьегамхошкара, партийни общественни организацешкара, предприятей, учрежденей, гӀишлой, колхозий, совхозий коллективашкара, Советски Эскарен Флотен бӀухошкара.

Цу моаршалашка боккхачу низаца тешаш чулацам хьахьокх советски общество морально-политически Ӏалашмате цӀоагӀа хотденнилга, Ленина парте кулгал а деш советски халкъо лелабеш турпала кьовсам, къахьегам, творчество бахьан долаш социализм Ӏилма идея хиннчарна боккъонца долаш дар а хиина дӀаатта дуьнен тӀа этара хьалхара моха Октябра даьхе хиларах советски нах доккхал деш болга.

Моаршалаш луча посланешка хьагойт КПСС-я Советски паччахьалкхен чурен арахьаре политика, КПСС Центральни Комитета, ЦК Политбюрос, КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела ловкъоста Л. И. Брежнева коммунизм хьалхьара, машаре дуьнен халкъашта юкъера ихерамзен цӀоагӀъяра тӀаберзабаь беш бола болх бизза къоабалбелга. ЦӀоагӀа хьалхоац Европей дерригачу дуьнен тӀехь машар цӀоагӀбара тӀаерзадь. Берлинере къамаьл деш ловкъоста Л. И. Брежнева хьалхайкаь йола керда советски предложенеш.

Моаршала посланешка, вай мехка хьалхинначу сийлахьча традицеех, долаш да Даьхента, партета кердача баш-ха-дикача къахьегама толамех, дукхача предприятей, гӀишлоний, колхозий, совхозий, учрежденей коллективашца толаме дӀайкхьача къахьегама вахтах дола рапорташ. Сийлахь-боккхача Октябра 62 шу дизара сийна йоаржаль хинна социалистически ихь — советски наьха политически сихетам айбелара, уж парте гӀулакха тешаше хилара тешал.

Моаршала посланеш иштта ихьчай социализма вежарашка долча мехкий кулгалхошкара, коммунистически, болхлой, революционно-демократически партешкара, доазол дехьарча мехкий правительствашкара, паччахьалкхени общественния деятелашкара, къаьст-къаьстача гражданашкара.

Вай доттагӀаша советски нах цӀоагӀа даькъала буьйц сийлахь-доккхача къамах цӀейца, белгалду коммунизм хьалъеча Советски Союзо доаха толамаш дерригача дуьнен тӀарча халкъий антиимпериалистически, кортамукъален кьоисам дегӀабоалабера исторически лоархӀам болаш долга. Шоаш цӀоагӀа раьза да йоах цар КПСС, Советски правительства кхоакам наьдбар кӀоаргдара а дунен халкъашта юкъера ихерамзле цӀоагӀъяра а тӀехьа, къаьстта аьлча, Европе геэрзаш хьадара керда го боаяккхийта ихитохара тӀехьа лерригӀа а де лерхӀачоа тӀаберзабаь а лоаттабеча Ӏалашмате боккхача кьовсама. Из къахьегача беррига наьха хьашташа дӀадехаралица доагӀаш да. Посланешка белгалду машари социальни прогресси бахьан вай планета прогрессивни низаша лоаттабеча кьовсанца Ленина мокх интернациональни солидарность йолаш хилар — таханара дуне дӀахьалхашкахьа додаш дегӀаахара лоархӀаме фактор.

КПСС Центральни Комитето, СССР Лакхехьарча Совета Президиумо, СССР Министрий Совето ерригача партийни, советски, общественни организацешта, предприятей, гӀишлой учрежденей коллективашта, Советски Эскарен Флотен бӀухошта, вежарашка долча социалистически мехкий кулгалхошта, коммунистически болхлойи, революционно-демократически партешта, доазол дехьарча правительствашта, паччахьалкхени общественни деятелашта, демократически организацешта, иштта къаьст-къаьстача граждашта Сийлахь-боккхача Октябра 62 шу дизарца моаршалаш дахкийтарахи дика ловцаш дахарахи дег тӀара баркал оал.

КПСС ЦЕНТРАЛЬНИ КОМИТЕТ — СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМ — СССР МИНИСТРИЙ СОВЕТ

Шера план кхоачашъяьй

ИттлагӀча пятилетки диъла гӀча шера план тӀанйица социалистически декхараш хинал хьалха кхоачашдара шерра социалистически ях йоаржалча Н. Анисимова дӀерагӀча Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода дукхача цехий, установкай технологана дегаш гӀоздоаха къахьегама толамаш доах. Яхье массаза сакъе царяа юкъе хьалхара моттиг яьккхай Колесников Анатолий Алексеевич керте латтача цхьоалгӀча цеха коллективо. Шера план хӀазлехьа дикка тӀехкхоачаш а ях, тӀадагӀаттара шера чотах цо арахийцай итташ эзараш сокий мехкдаьтта продукци. Цул дукха тӀехьабусаш бац Коровин Николай Георгиевич керте латтача № 8 йолча цехе технологаш. Ший кӀира дизад цар тӀабоагӀача декабрь бетта календарагӀа къахьега.

Завода установкашта юкъе яьржача социалистически яхье укх шера хадданза хьалха латтеш я Гасанов Заид Юсуповича кулгалдеча № 43-4 йолча коммунистически къахьегама сийлен цӀи лелаеча установка коллектив. Пятилетка диъ лагӀча шера тӀеххьарча деной чотах продукци кийчъеш я из хӀанз.

В. ДОТМАРЗИЕВ.

СовгӀаташ дӀаделар

В. И. Ленин вaь 110 шу дузача дена сийленца лакъобахара шерра социалистически ях йоаржалча «Малгобекнефть» НГДУ мехкдаьттахоша шоай хьинаре низи ца кхоеш къахьег шу дезача цӀей сийна тӀаниц а декхараш хенал хьалха кхоачашдера. ЦӀоагӀа дегаш айденна болх беш ба укх деношка скважинашта капитальни лаьтташ кӀелен ремонт еча цеха болхлой. Цар доккхал де йиш а йолаш гӀулакх хиннад цу цеха коллективе. Шоаш дежа дош дизза тахх а доаккхаш, хинал хьалха 12 октябре кхоачашъяьй цо иттлагӀча пятилетка задани.

Уж производственни хьокхамаш дахарах «Грознефть» производственни объединене диплом а луш ремонтникий цеха коллективана елар йоккха ахчан преми. Цеха беррига болхлошта елар объединене администраце, парткомен профкомех сийлен грамоташ.

М. ДАСКИЕВ.

В. И. Ленин вaь 110 шу дузача денга ихе шера план кхоачашъяра доккхий дежа раш тӀа а йийна, шерра социалистически ях йоаржаьй «Грознефтеоргсинтез» производственни объединена чуйоагӀача ремонтно-механически завода дукхача болхлоша. Церна юкъе хьалдалаттатарех ца1 ва котельщик, коммунистически къахьегама ударник Слободянюк Александр. Цхьаькха смена дӀалхийтац цуо сменин норма 130—150 процент кхоачаш ца еш. ХӀана тӀадоагӀача шера календарагӀа къахьегаш ва из.

СУРТА ТӀА: котельщик А. Слободянюк.

Э. БАТЧАЕВА сурт.

ДЕКХАРЕХ КХЕТАШ

ИттлагӀча пятилетка укх карарча шера 250 гектара тӀа шекара свекла дӀайийнаяр «Джалка» яхача совхоза ихаш леладераша. Цар дош делар хӀара гектара тӀара 230 центнерал кӀезигагӀа ца эцаш свеклаш чуэца, планагӀа 200 центнер мара ца йоагӀача.

Аьхки свеклаш дӀайийнача ихай тӀа оссар деш, уж кийлахьера дукха къахьийтар укхаза вӀашагӀъеллача звеной доалхьошхоша. Из болх дика бовза нах вӀешагӀа а теха хьийтача къиг доагха бериат а даьлар. Из гучадаьлар гурахьа хьувкьея чуэцаш.

ХӀара шера доахача хьокхамашца белгалъяьлина а М. Зайналабдиева кулгалду звено. Дукхача шерашка йоккха опыт Ӏоалья цар мерза оалаш хьайкхедара. Агротехнико дӀадехар дизза кхоачаш а деш, чакхдоах цар довш ду балхаш. ВӀашш дагӀа а баьлле, хьачуна гӀоновкъостал ду.

Массехк кӀира даьнад звено доакъошхой свеклаш чуйица баьнна. Ехаш йоалча дийнахьа цхьа сахьат ха ца йоаш, хьинаре къахьегаш 40 гектара тӀара свеклаш доаццача хана чуйина яьлар Зайналабдиева звено. Цул тӀехьа ца юсаш балхаш деш я К. Купаева, Н. Солтамурадова звенош а. Юкъера лаьрхӀача цар хӀара гектара тӀара 240 центнер мерза оалаш чуделад.

М. ЭПЕНДИЕВ.

НИ. Л. Л. БУНИНА, М. Л. ГРИГОРЬЕВАНА, В. И. ЯКОВЛЕВНА НОХЧ-ГӀАЛГӀАЙ АССР ЗАСЛУЖЕННИ ЭНЕРГЕТИК ЯХА СИЙЛЕН ЦӀИ ЯЛАРАХ ДОЛА НОХЧ-ГӀАЛГӀАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА

УКАЗ

Энергетика даькъе доккхий гӀуллакхаш карагӀдулларах, республика общественни вахаре хьинаре дакъа лацарах Нохч-ГӀалгӀай Автономни Советски Социалистически Республика заслуженни энергетик яха сийлен цӀи йойла:

Бунин Лев Лазаревича — № 1 йолча электростанце начальникна.

Григорьева Маиса Лутфуловнана — № 1 йолча электростанце котельни отделенс йоккхагӀйолча машиниста.

Яковлев Василий Ильича — № 1 йолча электростанце турбинни отделенс йоккхагӀйолча машиниста.

НГӀАССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель **Х. БОКОВ.**

НГӀАССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь **Н. ПРАВЕНЬКИН.**

г. Грозный
1979 шу, 15 ноябрь.

ЭРГАБОАККХАШ ТОАБЕ ТӀАХЬОЖАМ ЛОАТТАБАРА БОЛХ

КПСС Нохч-ГӀалгӀай обкома IV пленум

ХьалхагӀа хоам баь ма хиллара, укх шера 16 ноябре, Грозне хилар КПСС Нохч-ГӀалгӀай обкома IV пленум. «КПСС XXV съездо дӀадехарашка хьежжа тӀанийю решенеш кхоачаш миштa ю хьожилга а тӀахьожам лоаттабелга а вӀаштӀехьдоаккхаш КПСС Шалински райкомо беча балхах» доклад йир КПСС Шалински райкома хьалхарча секретара **У. А. Исмаилова.**

ТӀахьожам лоаттабелга вӀаштӀехьдаккхара йола парте XXV съезда а КПСС ЦК цул тӀехьагӀарча Пленумий а решенешка дӀахо дегӀайоальяь ленински положенеш чакхноахаш, аьлар цо, районни партийни организацигӀерташ я балха ца участоктоаь а кердача, кхы а лакхагӀча боарам тӀа яккха а. Дукха балхаш ду тӀахьожам хьадда, хӀара дешна, дерригачулоацаш, массе а оагӀорахьара а эффективни а хилийтара.

Парте райкомо йоакхо ю тӀанийца соцамаш шоай ханнахьа а уж кхоачашдара оттальча мероприяте плане тӀа оттаяьча ханашка а кхоачашйой хьажара. 1978 — 1979 шерашка пленумашка ладийгӀад тӀаяйца решенеш кхоачашъелга миштa лел дуьйцача 8 информацега.

Районни партийни организаце система а хиина дӀаотташ латт юкъхьанцарча организацешка еча собранешка райкома, партийни комитетий балхах йолча информационни докладашка ладувгӀилга.

Цу тайпарча практико тӀахьожам хьадда хьисап долаш хулийт, Ӏалашду из дикагӀа пайда боалаш, коммунисташа дукхагӀа дакъа лоацаш хулийтилга.

ТӀанийца соцамаш кхоачаш миштa ду тӀахьожам лоаттабара дика организационни форма я партийни собранеш. Цу хьакъехьа уйла тӀаалхийта метаргӀйолаш дика опыт Ӏоалий «Госкомсельхозтехника» Шалински межрайонни объединене организаце. Укхаза коммунисташа шоай собранешка теркам тӀабахийте дуьйц боахам лелабаре дерригача дешаш, ца деш дисар гучадоаккх, мероприятеш увттаю, уж кхоачаш миштa ю ладувгӀ. Шоай решенешка бехктоххам а хеташ хьажаро объединене партийни организацена гӀо ду производственан гӀуллакхашта цӀенхаштта аллакни е. Бакъда из ала йиш яц «Юбилейный», «Предгорный» совхозий, аьшнабетонни хӀамай завода, кхыча партийни организацеех. Укхаза дукхагӀа йолча хана дуьйц лоадам боаца, вӀашш тара дола дешаш. Цу цхьан хана кӀезига юьц производство дегӀаяра, организаторски балха проблемаш, кхетадеш ма хиллара из во Ӏаткъ коммунистий исполнительски дисциплинана.

Районни партийни организаце цхьайола опыт Ӏоалий критически замечанешцеи предложенешцеи болх бара. Из массанахьа а дӀайоаржаяра а кӀоаргъяра а гӀо дир «Тамбовски партийни организаце критикеи самокритикеи малагӀча хьала тӀа я» аьлча КПСС ЦК баьча соцамо.

Ерригa а критически замечанеши, дехараши, предложенеши парте райкомо вӀашагӀтох, уж чакхъяхара цӀоагӀа тӀахьожам оттабаьб.

Цунца цхьан парте райкома хӀанз а метаьдац критикеи самокритикеи дегӀайоалаяра ерригача партийни организацешка е еза йоакхо ята. Дулхкомбината, «Искра» яхача совхоза, бувзама районни узла, Шалински автотранспортни предприяте, кхыча партийни организацеша мелен хоадам боацаш болх бу критически замечанеш кхоачашъяра тӀехьа, цар учет лелац, коммунисташа дийца гӀулакхаш дукхагӀа йолча хана хувпа ца луш дус.

Докладчико дӀахо дийцар кадраш хьахаржарен хьалкхеяран дош, долаш долча кхоачамбоацараша критика йир.

Дукха ха йоацаш парте райкома бюрос балхара мукъа а валийтар партера дӀа а ваьккхар «Предгорный» яхача совхоза директор. Цун таӀазар дир ший декхараш кхоачаш ца дарагӀ, доши гӀулакхи цаӀ ца хилерагӀ, кагий къоалаш дар дош ца хеташ. ХӀаьта цхьайолча хана шо леладеча гӀуллакхашца уж къоалаш дара гӀо деш хиина хилларагӀ.

Парте районни комитето цхьайолча юкъхьанцарча партийни организацена, аьлар докладчика, бизза боах бац «Юрта боахам юкъерча звеной, механизаторий, кхыча профессей кадрашца чӀоагӀбара КПСС Ростовски обкомо беча балхах» КПСС ЦК баь соцам вахаре кхоачашбара. ДукхагӀча совхозашка хӀанз а тӀехьа управляющеш, бригадираш, фермай заведующеш болаш балха бя лаьрхӀа юкъера образовани йоацаш бола вах 98 производственни подразделенеех 50-нена керте латт практикаш. Цхьайолча моттигашка де доагӀар дац боахамаш механизаторашца, массови профессей кхыча кадрашца дизза Ӏалашдара. Из бахьан долаш машинно-тракторни паркак пайда эцара эффективность лохлу. Боахамий балха лоаттабу тӀахьожам цӀоагӀбаро партийни организацей дехал айдергда, иттлагӀча пятилетка заданеш толаме кхоачашъяра къахьегa коллективаш оарцагӀйоахачара цар болх тоабергба. Пятилетка дӀайолалуш районе дукха предприятеш яр продукци арахецара планах лоархӀа ца еш. Дукха кхоачамбоацараш дар капитальни гӀишлош хьалъеча а. ХӀана гӀулакх кхыча тайпара да.

ТӀехьаюса предприятеш кхоана кӀезигагӀа хиннай. ГӀишлошъюн транспортни организацеш, — шоза, цe хаш — 21-гара 7-га кхоачаш, бригадаш — 70-гара 24-га кхоачаш.

Шоай решенеш а лакхехьа латтача органий соцамаш а кхоачашдара партийни организацена беш бола организаторски политически болх айбалар, къахьегамхой творчески хьинар лакхдалар бахьан долаш промышленни предприятеша хенал хьалха кхоачашъяьй итт бетта план. Кхы тӀа хьа а яь маьхал яьккхай 400 эзар сом гаргга мах бола продукци.

Шоай болх тоабаьб 1979 шера 10 бетта гӀишлон-монтажни балхий план 101,4 процент, цунца шоай низамца — 103 процент кхоачашъяьча гӀишлошъераба. 1976—1979 шерашка цар караерзаяьй 42 миллион сомал дукхагӀа капвложенеш, болх бе дӀаеннай промышленни 11 объект.

ХӀаьта а, йоахар дӀахо докладчика, райкома хӀанз а метаьдац производственни низалех сихагӀа а дикагӀа а пайда эцара, керда техникея дикагӀа йола технологии юкъейоалаяра. Арахецача продукце дикал айяра тӀаерзаяь партийни решенеш чакхъяха.

Хьалха а санна во болх бу цементни шекарен заводаша, хьуц комбинато.

Цар проектни низалех 65—90 процент мара пайда эцац, из бахьан долаш пятилетка контрольни цифрашка диллача хьа ца луш яьсай 50 миллион сомал дукхагӀа мах бола продукци.

Района предприятешкен гӀишлошъечен дӀайоаржаеза тайпара дӀайоаржаяьц балха бригадин метод. Боахама механизм дӀахо эргайоахаш тоаярах КПСС ЦК баьча соцам тӀа цу деша цӀоагӀа уйла тӀаалхийта йоллашехьа я.

Белгалдаьча кхоачамбоацараша КПСС райком, юкъхьанцара партийни организацеш декхарийла ю политически боахамен болх кхыа айхагӀа буьза, тӀадиллача гӀулакхех бола хадрай бехктоххам айбе, тӀанийца решенеш кхоачаш миштa ю хьожаш беш бола тӀахьожам тоабе.

Районе боккха болх баьб «Боахамашта юкъерча кооперацен агропромышленни интеграцен ларда тӀа юрта боахама производствана специализаци концентраци ела дӀахо дегӀадоаладарах» КПСС ЦК баь соцам кхоачашбеш. Боккъонца белгалдаьде шекара свекла, комсаш, баьцадаарий продукци йоаха, оалхазараш леладу. Дулх а шура а йоаха боахамаш. Алхха 1979 шера вӀашагӀъеллай комсаш лелаю 8 совхози доккхий доахан чуоттадаь кхоабаш йола боахамий юкъара объединени. ТӀехьарча хана дикка цӀоагӀъеннай совхозий материально-технически база. Шерагара шерага дукхагӀа хул района юрта боахамга дӀаухийта капитальни вложенеш.

Докладчико хоам бу паччахьалкхена дулх, шура, фуьаш, шекара свекла, тхьамка, сомаш бохкара пятилетка диъ шера планех район лоархӀаярах. Кхоачашъеш я фуьшкарен генарашкарен дӀавйкхача укх шера юрта боахама продукташ кийчъяра планаш.

Цунца цхьана района юрта боахам дегӀабоалабара бола лакхехьа латтача партийни органий соцамаши решенеши чакхъяхара тӀехьа парте районни комитето беча балха тӀа цӀенхаштта кхоачамбоацараш да.

Районе юрта боахама производство дегӀаяра темпаш йолаш йолча торонашца ниййса йоагӀаш яц. Дукхача совхозашка телхаю агротехника, севообороташ лелаяц, хиш дехкача лаьттаех, техниках, минеральни органически удобренеех, гербецидехи ядохимикатехи кӀезига пайда эц.

ЦӀенхаштта кхоачамбоацараш да района юрта боахама производстверча лоархӀамерча даькъе — хьайбай боахаме. Парте райкомо, райисполкомо, совхозий юкъхьанцарча организацеша тоъам болаш кхоачашдац «Дулх, шура, хьайбай боахама кхыйола продукташ дукхагӀа яхара тӀехьара болх цӀоагӀбарах» КПСС ЦК Письмос, парте Нохч-ГӀалгӀай обкома пленумо цу деша хьакъехьа дӀадехараш. Уж документаш чакхдахара отталь мероприятеш кхоачашъелга мела лел.

Е еза йоакхо яц хьайбаш чукхоабаш дорстадара Совхозаша хӀара шера паччахьалкхенга дӀател дозал кӀезига долен гӀийлен доахан.

Района хьайбай боахам дегӀабоалабеча, белгалду докладчико, кхоачамбоацараш ца деш дусараш кӀезигагӀа хургдар нагахьа санна юрта боахама министерства, «Чечингушвино», «Скотопром», «Консервплодоовощ», «Чечингсортсемпром» объединенеша, «Плодопром», «Птицепром» тресташа шоай кара долча боахамашка ца отрасль дегӀайоалаяра дешаш хьадлан тӀагӀерттам къестадоре.

КПСС XXV съезда указанешца, хӀаьта иштта «Комплекса ларда тӀа идеологически балха эффективность лакхъяра хьакъехьара областной партийни организаце декхараш» аьнна парте Нохч-ГӀалгӀай обкома ахелагӀча пленумо баьча соцамах кулгал а луьцаш, парте райкомо отталь, чакхйоах идейно-кхетама болх тоабара план. Хаддаза уйла тӀаахийтай бахача наьха тайп-тайпара группаш чоте а яьш идейно-политически, къахьегамен нравственни кхетам балара.

Идейно-кхетама болх беча тхоца доккха новкъостал дир парте XXV съезда материалашта пропаганда ярах. Бахах ю политически агитаци тоаярахи лекционни пропаганда эффективность лакхъярахи. Идейно-кхетама дешаш комплексни къестадарах КПСС ЦК даьча соцамаши идеологически дешаех парте областной комитета бюрос яьча решенешеи.

Районни партийни организаце практикана юкъе денад сая-хачнахьа единий политдене чакхдоахилга. Цига дакъа лоацеш хул районе кулгалдеш бола беррига болхлой.

КПСС райкома бюрос пайца выводаш яьй укх шера июль бетта обкома III-ча пленуме Ӏилма-атеистически интернациональни кхетам бахача наха луча цӀенхашт-та кхоачамбоацараш хиларах хьча критиках.

Цунца цхьана мукӀарал де деза уж кхоачашъяра тӀехьа тӀахьожам мела лоаттабар бахьан долаш чакхйоахача мероприятей эффективность хӀанз а тоъам болаш лакха йоацилга. Районе бахача наьх дикка дакъа хӀанз а дина гӀулакхаш леладеш да, уж хӀанз а боккъонца чуйиццабац кхетам балера балло. Дукхача наха дика обрядаш лелаю. ХӀанз а дӀадаланза да дукха истий кхувлилга, маьре аха ха йоаца йиӀигаш маьре ухийтилга. Цхьайолча моттигашка кхыча къамех болча специалисташца харцахьара гӀуллакхаш леладу.

Коммунисташа, района беррига къахьегамхоша цӀоагӀа дегаш айденна тӀанийцар «Идеологически, политически-кхетама болх дӀахо тоабарах» КПСС ЦК баь соцам. Парте лоархӀаме из документ дийцад ерригача партийни организацеша, моттигерча Советий сессешка, хӀаьта иштта профсоюзни, комсомольски организацешка, къахьегача коллективашка.

Районни партийни организаце иштта Ӏомаеш я дукха ха йоацаш чакхъяьннача КПСС ЦК баь соцам кхоачаш миштa бу а цу тӀа оттадаь декхараш чакхдахара наькъаш а дийцача идеологически болхлой Ерригсоюзни совещане материалаш.

Оаха хаддаза йоакхо еш а уйла тӀайохийташ а да кагийча наха, кхуьш йоагӀача тӀехьенна кхетам лулга ма могга эргадоахаш тоадар. Цу хьакъехьа тхо гӀерт коммунистий лоархӀам айбе, школа, дезала, общественноста низаш вӀашагӀтоха. Тха района школашка шерагара-шерага айлуш да дикагӀа дешилгеи школе ухилгеи, цӀоагӀлуш я материальни база а. ХӀаьта а цӀенхаштта кхоачамбоацараш да массане а юкъарча образованега довларах бола КПСС ЦК соцам кхоачашбеча.

ТӀехьарча хана тӀанийль решенеш кхоачашъяра тӀахьожам лоаттабелга эргадоахаш тоадара дешашта парте райкомо дукхагӀа юкъе увз паччахьалкхени общественни порядка, социалистически законноста торонаш. Административни органий общественни правоохранительни организацейи болх тоабара де дезар даьд. Цу дерригача а торо елар районера антиобщественни гӀуллакхаш кӀезигде.

Мел дийца кхоачамбоацараш, йоахар докладчико, хиннад районна бюрос, секретараша парте райкома балха стиль эргайоахаш тоаяра уйла кӀезига тӀаахийтарах. Цунца дашха йиш йолаш да практически балха тӀа, къаьстта тӀанийль решенеш кхоачашъяра тӀахьожам лоаттабелга вӀаштӀехьдоаккхача цӀенхаштта кхоачамбоацараш хилар. Лакхе латтача органий, шоай соцамаш кхоачашдеча юкъхьанцарча партийни организацешта практически гӀо кхоачамболаш дац парте райкомо, тӀахьожам лоаттабеча керте кулгалхой шоаш латта беза хилара тӀаерзаяц советски боахамен органаш.

Цхьайолча хана тӀанийю решенеш хьадда хьисап долаш уж кхоачаш е езар малави маца кхоачаш е езен белгал ца деш хул, из бахьан долаш хало хул уж кхоачашъяра тӀахьожам лоаттабе. Цхьайолча хана бехктохкамерча болхлоша бе боагӀа организаторски болх бац, новкъостал дац тӀанийль решенеш кхоачашъеча.

КПСС обкома укх пленуме парте тха райкома отчет ювцаро, аьлар къамаьл чакхдоалаш докладчико, районни партийни организацена Ӏалашмате доккха гӀо дергда.

Нов. Исмаилова КПСС областной комитета тешам белар парте XXV съезда, цул тӀехьагӀа хиннача КПСС ЦК Пленумий решенеех кулгал а луьцаш, парте Шалински райкомо организаторски массово-политически болх айбергхиларах, тӀанийца решенеш кхоачашъяра лоаттабу тӀахьожам тоабергхиларах, коммунистий, беррига къахьегамхой низаш 1979 шера а бӀарччача пятилетка а планаши тӀанийца социалистически декхараши толаме кхоачашдара тӀадерзадергхиларах.

* * *

Дийцача дешах пренеш хьайийлар КПСС Грозненски райкома хьалхарча секретара **А. И. Воронкина**. Решенеш кхоачаш миштa ю массаза а тахкаро а тӀахьожам лоаттабаро а, аьлар цо, торо лу балха тайп-тайпарча участкашкара гӀуллакхаш миштa лел ха, кхоачамбоацараш шийй ханнахьа гучадаха а уж дӀалахара де дезар де а гӀо ду.

Парте обкома комиссе член хилларга хьежжа со хьежар парте Шалински райкоме решенеш кхоачаш миштa ю хьожилгеи тӀахьожам лоаттабелгеи вӀаштӀехь миштa даьккхад. Парте райкоме хьаьха КПСС обкома бюро, пленумий лоархӀаме решенеш ювц пленумашка, партийни актива собранешка. Цар хьакъехьа тӀанийду соцамаш, отталь мероприятеш дӀакхухьийт юкъхьанцарча парторганизацешка, райкома отделаша контроле дӀаоттаю.

Цунца цхьана КПСС райкоме, юкъхьанцарча парторганизацешка хӀанз а хьахиннаяц тӀанийю решенеш кхоачаш миштa ю хьажара цаӀ йола система. ТӀехьарча шерашка КПСС обкома бюрос тӀанийцай парте Шалински райком хьайбай продукци йоахачара цӀенхаштта кхоачамбоацараш дӀадаха декхарийла еш хиина юрта боахама хьакъехьара массехк решени. Бакъда царех цхьаьрий хьакъехьа райкомо тӀанийца решенеш формана тӀанийца я.

КПСС райкомо тӀахьожам мела вӀаштӀехьбаккхар бахьан долаш цхьайола лоархӀаме решенеш вахаре чакхъяхац, къахьата тӀа юс. Из болх геттар мела лелабу «Шалинский» совхоза парторганизаце. КПСС обкома цхьайола лоархӀаме решенеш укхаза ца ювцаш йитай, царна тӀа оттадаь хиина декхараш кхоачашде дезарашта дӀа ца довзаш дисад.

КПСС райкома инструкторий балха практике массалара гӀулакх а хиина дӀаоттадац парте райкома решенеш кхоачашъяра хьадда тӀахьожам лоаттабар. БоагӀаш бола пайда луш дац хӀара кӀиран райкоме боахамий кулгалхойи парторганизацей секретараши хьагулбелга а.

Нов. Воронкина йийцар тӀанийца решенеш кхоачашъяра тӀахьожам лоаттабеча Грозненски районе Ӏоаль опыт, перспективни планироване практика хьайовзийтар.

ТӀанийю решенеш кхоачашъяра тӀахьожаш лоаттабеча партийни органашта доккха гӀо де йиш йолаш ба халкъа тӀахьожамхой, аьлар халкъа тӀахьожама республикански комитета председатела **Р. А. Салимова**. Шалински района халкъа тӀахьожама органий балха юкъеза ва 550 гаргга КПСС членаи членалла кандидатеи. Халкъа тӀахьожама районни комитета штате боаца болхлоех 80 процент — коммунисташ, дукха тӀахьожамхой хержаб моттигерча Советий депутаталла.

(Йистедоллар 2-чу агӀо тӀе).

ЭРГАБОАККХАШ ТОАБЕ ТlАХЬОЖАМ ЛОАТТАБАРА БОЛХ

(Нисдедоалар. Доладур 1-ча оагlо тlа).

КПСС Шалински райкомо, юххьанцарча партийни организацешта тlехьарча хана дукхагlа теркам тlаухийт халкъа тlахьожамхой балха. Комитетийн группайн балхадара керттера дешаш къестаду райкома бюро, пленумашка, актива собранешка, парторганизацей собранешкеи семинарашкеи. Комитета, группайн постийн кулгалду кадраш чlоагlълуй.

Халкъа тlахьожама группаштеи посташтеи кулгалдара дешаш дика къестаду гlишлой материалийн гlишлой индустрен Аргунски комбината, «Пищемаш» завода, «Госкомсельхозтехника» Аргунски отделене, кхыча предприятей парторганизацешка.

Хlаьта а халкъа тlахьожама организацешта партийни кулгалдара боарамга КПСС XXV съездо дlадехараша ма аллара хьежача, района парторганизацеш боккха болх бе безаш я. Царех цхьаярашка геттар кlезига дувц группайн постийн балхах дола дешаш. Масала, «Искра» яхача совхоза, «Чечнигсельстрой» треста № 557 йолча дlа-юха лелача мехколонна, Нохч-Гlалгlай шекара завода партийни организацешта тlехьарча шии шера бийцабац халкъа тlахьожамхой болх, царна эшаш дола гlо дьйдац.

Тlахьожама балха практико хьахьокх цхьаболча кулгалхоша тlахьожамии решенеш кхоачаш мишта ю хьажари чlоагlде аьнна партей правительствай указанеш кхоачаш ца елга, паччахьалкхен дисциплина ца лелаелта. Из доагlаш да Шалински районе гlулакхаш тlарча цхьаболча кулгалхошта а. Иштта «Южный», «Искра», «Предгорный» яхача совхозашка во кхоачашъю техника лелаяр а цох пайда эцар а тоаде аьнна партей правительствай указанеш.

Дош лу Нохч-Гlалгlай цементни завода машиниста помощника С. Бакриевна. Чlоагlа уйла тlа а яхийта нийса решени тlаэцар, аьлар цо, — из гlулакх дlадоладелга мара дац. Из бокъонца кхоачашъяра тlахьожам дика лоаттабича мара чакхдалац де лийрхlар. Масал доладергда аз. 1978 шера ноябре партийни собране оттадир оаха «Производства эффективности балха дикали айра» дош, тlайицар боагlаш бола сопам. Цул тlехьагlа дукхаза а юха а дийцар оаха из. lомадир соцам кхоачашбара новкъарле еш дола бахьанаш. Цу тайпара гlулакхаш дарах отта а даь юкъедоаладаьд оборудоване балха эффективноста паспорт. Из форма юкъейоалаярах дика пайда баьлар. Кхоалагlча квартале цемент яккхара план 102,2 процент, маьхала яккхара — 107 процент кхоачашъяьй.

Завода парторганизаци тlайица решенеш кхоачашъяра тlахьожам вlаштlехьбоаккхаш теркаме эца гlерт завода коллектива адресагlа ль замечанеш цунгара дlадехари. Хlаьта а хlана метаьдац тхона хlара собрании активо шерра дакъа а лоацаш кийчъе, массала а lалашдац тlахьожамах хьахинар массанена а дlадовзийтилга. КПСС райкома болхлоша шоаш тхо долча баьхкача кхоачамбоацараш дlадахара практически новкъостал дича баьъахьа хетар тхона.

Къамаьл ду Урус-Мартановски райисполкома председатела **М. П. Бажаева.** Тахапарча пленуме корта болаш дувц Шалински районни парторганизаце решенеш кхоачашъяра лоаттабу тlахьожам тоабара дешаш. Из дош кийчдеча дакъа лоацаш теркам тlа ца бахча йиш яцар моттигерча Советий исполкомашта партийни кулгалделга чlоагlдара дешаш райкомо массаза а дизза къеста ца деш хилара. Цуща дола тешал да юртарча вуриитта исполкомех кхьйинахьа мара юххьанцара парторганизацеш ца хилар. Практикана юкъейоалаьяц укхаза Советашка болх беча коммунистий отчеташка ладувгlар санна йола тешка йола форма а. хоржаш йолчо исполнительни органий партгруппай балхага а хьажац. Из бахьан долош дукхагlча исполкомаша беш бола болх де лерхlар хьйдла ховш бац. Районни Совето укх шера сессешка а исполкома заседанешка а шиӣ отделийи дукхагlча юртсоветий исполкомий а балхага ладийгlадац.

Тlахьожам боагlача тайпара ца хилар производственни балха lаткъ, идейно-кхетама балха тlа цlенхаштта кхоачамбоацараш хулийт. Алхха цунца дувзаденна да промышленни предприятешкара, гlишлошъеча организацешкара, совхозашкара кхоачамбоацараш, укхаза тоъаш бац болх бе нах. Цу цхьан хана районе болх бе могартдолча нахах ахаесл совгlа бараш моттигерча объекташка общественни пайдане къахьегаш бац. Хlаьта административни органаша тунеядцех йола дениеш шоашна йоллане а законагlа доагlар дац.

Трибуна тlа я КПСС Шелковской райкома хьалхара секретарь **В. Г. Табацкова.**

Цкъарчоа хьежача шашиший гlулакхаш во делац. Бакъда балха хьокхамашка дикка хьежача гуш да цхьайолча коллективаша шоай торонех бизза пайда ца эцилга. Тlаккха фу деш я райком? Решенеш кийчъечен тlанйечен кlезига болх баьц, бакъда уж ерригаш а, хетаргахьа, чакхъяьлац. Аз из ях тха райкомах а из доалландаь. Дукха решенеш тlа а яйце уж кхоачашъяра цкъаза тlахьожам лоаттабе йиш йоацаш дус тхо. Уж дукхагlа хул балха тlа кертердар къакъоастаде, решенеш тlаэца еза проблемаш белгальеха ца хар бахьан долаш.

Тlехьарча хана оаха дикка кlезигдаьд районна бюро дувца дешаш, долче тlайийо решенеш а. Районна бюро, пленумашка дувца уттадац лоархlаме дешаш мара.

Ер да царех цаl — шура дукхагlа яккхари паччахьалкхенга йоххари. Оаха новкъостий группа яхийтар Молдаве шура йоаккхача хьайбаш боахамера къахьегамга хьажа аьнна. Экономически совете бокъонца йийцар молдаваний опыт. Цул тlехьагlа экономисташа оттайир нагрузка нормаш, продукце маьхаш, премеиа дургдар. Ерригача материалага КПСС райкоме хьежар, могадир из боахамашка, фермашка къоастаелга. Цул тlехьагlа мара тlеэцанзар къахьегам вlаштlехьбаккхара молдавски метод — фермана чура специализаци оалар — юкъейоалаярах йола КПСС райкома бюро соцам. Хьахиннараш дика да. фермаш кадрашца тешаме lалашъяь я, болх бераш 20 процент кlезигбеннаб, хьайбаш продуктивность айеннай. Отраслала рентабельность 2 процентагара 20 процентага кхаьчай.

Чlоагlа уйла тlаяхийта ладийгlар пленуме хиннараша Ачхой-Мартановски района «Лермонтовский» совхоза механизировании отряда начальника **Л. Захаева** дьйча къамаьлага. Са хьакха вийзар Шалински района «Джалка» совхоза партийни организаце административни балха тlахьожам лоаттабеча комиссе шиӣ болх мишта вlаштlехьбоах. Комиссе членаша дакъа лоац проверкаши ечен рейдашкеи. тlайица решенеш кхоачаш мишта ю тlахьожам лоаттабу.

Бакъда совхоза парткомо хаддаяза тlахьожам лоаттабац комиссе балха. Цхьан шера цар болх бийцабац партийни собране, парткома заседане. Комиссеша болх бу планаца а йоацаш, цар деш дола тохкамаш кlоарга яцлац. царех хьахиннараш дlадовзийтац совхоза кулгалхошнеи партийни комитетагеи.

Хlаьта боахам делабеча кхоачамбоацараш дукха да. Аьлча тоъаш ба, шура центнерга совхоза дlадодар 40 сом — планагlа доагlачул шозза дукхагlа да, хlаьта дулха центнер яккхарга 400 сом — планагlа доагlачул кхозза дукхагlа. Лаьтта лелаечен хьайбаш боахамеи кулгкара ду балхаш дукха да, техника болх ца беш латташ хул.

Тха «Лермонтовский» совхозе къахьегараша укх шера но хьувкъадаьдац ка бола ялаташ, оаха кхоачашъю хьайбаш продукци паччахьалкхенга йохкара планаш. Аз кулгалдеча мехотрядо дlадахача шера рапорт делар пятилетка кхоачашъярах, бакъди из дац ерригача торонех пайда ийцаб яхилга. Тахан гуччахьа дувца дукха кхоачамбоацараш доахкаш да тха парторганизацех а. Дукхагlа йолча хана тlайийо хьйдда йоаца решенеш, коммунисташка массаза а хоам бац хьалхагlа тlайица хинна решенеш кхоачашъярах. Бизза пайда эцац общественни организацех, халкъа тlахьожама постех группаех.

Цул тlехьагlа къамаьл дир «Автоспецоборудовании е» яхача завода директора **А. А. Мальсагова.** Доп кийчдеча комиссе член се хиларца, аьлар цо, со хьожаш хилар КПСС Шалински райкомеи района цхьайолча промышленни предприятеи балхага. Керттерча дакъе лакхехьа латтача органий решенеши тlайийду соцамаши кхоачашделга мишта лел хьожаш я райком. Йолаш я юххьанцарча парторганизацешеи боахамий кулгалхошец шоаш баьчча балхах хьажийта информационни материал.

Хlаьта а лакхехьа латтача органий решенеши шоаш тlайийду соцамаши кхоачашдара КПСС райкомо лоаттабу тlахьожам парте XXV съездо дlадехарей боарам тlа бац. Пленумий цхьадола соцамаш юкъьара хьисап долаши кхоачашдьдий тахна хала доланца да. Масала, боалабе йиш я «КПСС XXV съездо дlадехарашка хьежжа къахьегама дисциплина чlоагlъяра хьакъехьара района предприятейн боахамийн парторганизацей декхараш» лха парте райкома IV пленума соцам. Пленуме аьча доклада тlа белгалдаьдар пятилетка контрольни цифрашка дикхача района предприятешка ца луш йисай 50 миллион сома маьхза продукци, бахта ха дукха йоаю, къахьегама дисциплина доха я, дlадахача шера цхи эзар гарга саг медвытрезвителе хиннав яхаш. Белгалдаьхадар кхыдола цlенхаштта кхоачамбоацараш а. Долаш долча гlулакхий принципиальни мах бе беза, хьада болча кулгалхошкара хьадеза дезар кхоачамбоацараш дlадоахийта. Хlаьта а соцам тlа цхьацие а тайпан цlи яьккхалц, малагlа гlулакхаш маца кхоачашде деза белгалдьдап.

Тахан дьвча къамаьлах оаха а тхоашта выводаш ерга, КПСС XXV съездо дlадехарашка хьежжа тхоай болх тоабе хьожаргда.

Тlайица решенеш кхоачаш мишта ю тlахьожам лоаттабар организаторски балха лоархlаме дакъа да, аьлар, пленуме къамаьл деш, ВЛКСМ областной комитета хьалхарча секретара **Г. Х. Эльмурзаева.** Комсомола обкома бюроси секретариатеи дуац нагагрхошта кхитам баьлара лоархlамегlа дола дешаш, мехка вахаре а доазол дехьа а хула событеш шиӣ ханнахьа теркаме эца гlерт. Тlайийо решенеш корта болаши кхоачашъюларгйолашиш хиийта гlерт тхо, уж оала чlоагlьо хьаддача организационни гlулакхашца.

Комсомола низ партийни кулгалдарца ба. Хlаьта «Джалка» совхозе комсомола кулгалдарах фу дувца йиш я нагахьа санна тlехьарча диъ шера парткомо цкъа мара ВЛКСМ комитета болх бийца ца хилча? Хlаьта парткома соцам латтар цьаьккха а сага цхьаькха а декхар тlа ца дуллача массехк пункташ. Из решени кхоачашъяра хана а бехктокхаме бараш а белгах а баьбацар. Лоархlамеча гlулакхага цу тайпара хьажаро гlо дац комсомольски организаце болх тоабара. Цу тайпара хьал да района кхы дукхача боахамашка а.

Шалински района комсомола комитетий балха тlа проблемаши кхоачамбоацараши дукха да. Парте райкомо комсомола кулгалделга чlоагlдара де доагlар дергда аьнна хетаду.

Оаха тlахьожама кlал лоаттабу хьайбаш боахама хьакъехьара массехк соцам, аьлар пленума трибуна тlара НГlАССР юрта боахама министра **С. А. Кириллова.** Бакъда тахан эгтара лоархlамегlа лархlа беза «Республика колхозашкеи совхозашкеи 1979—1980 шерашка хьайбаш lаигара дика дахара де дезарех» парте обкома бюрос баь соцам. Из толаме кхоачашбарах тийша да пятилетка а цуи тlехьарча шера а заданеш кхоачашъяр.

Тхоай балха тlа тхо гlерт тlахьожами тlадилла гlулакх кхоачаш мишта ду хьажари моттигашка беча организаторски балхаца бувза, мероприятешка уж кхоачашъяра ханаш чакхьяхарах бола аппарата хlара болхлочун бехктокхам оттабу оаха. Хlаьта укхаза чlоагlа лоархlам болаш да керттерчун уйла тlаяхийтар.

Гlулакх толаме чакхдаккхар дукхагlча даьъе тийша да оттадаь декхараш кхоачашде партийни организацеш мишта доладу. Тlаккха мишта даьха йиш я «Мосховский», «Автуринский», «Шалинский» «Джалка» совхозий партийни организацеш «1979 шере дулх дукхагlа даккхара кхм тlа а де дезарех», «1978—1985 шерашка доакъараш дукхагlа дахара а цар дикал айяра а де дезарех», кхыдола КПСС обкома бюро соцамий ца дувцар. Кхетадеш да уж кхоачашдара коммунистий уйла тlаерзаь ца хилар, хlаьта юххера а гlулакха эe дальлар.

Хlаш коммунисташта района берригача къахьегамхошта хьалхашка декхар латт — комсаш хьалххеяра специализаци яр. Цу хьагъехьа тlайицад РСФСР Министрий Совета, парте обкома бюрос республика Министрий Советей лоархlаме документаш. Укх шера апреле парте Шалински района бюрос а тlайийцар соцам, совхозашта хьйдда заданеш оттайир, бакъда из документ кхоачашдара тlехьа тlахьожам оттабанзар.

Из бийцабац «Автуринский», «Сержень-Юртовский», «XX партсъезда» винсовхозий, кхычар партийни организацешка.

Дош лу КПСС Назрановски района хьалхарча секретара **А. А. Микиевна.** Лоархlаме дош да КПСС обкома пленуме дувцар, аьлар цо, парте хlара районии комитета гlо дергда моттигашка гlулакхаш мишта латт къоастаде. шиӣ балха стилах нийса выводаш е. Со хьожаш хилар Шалински районе соцамаш кхоачашдара тlахьожам лоаттабара гlулакх вlаштlехьдаккхара цхьадола дешаш мишта латт. Укхаза сол хьалхагlа а дийцар цхьадолча дешай хьакъехьа райкомо сов дукха решенеш тlайийш хиларах, цхьайола рекомендацеш дуииахаза тел яхаш.

Хlаьта гlулакха толам-м эгтара хьалха тlайица решени шиӣ ханнахьеи хьаддаи чакхъяьккхарах тийша ма бий. Из де йиш яц дика уйла тlа а яхийта организаторски болх бича мара.

Тlадилла гlулакх кхоачаш мишта ду хьажарах хьахулараш эффективнегlа хул из болх юкъарчал доацаш кулгалхоша шоаш лелабеча. Халахете а, тхона хlанз а метаьдац райкома секретараш, цуи отделий болхлой ханнахьа юххьанцарча парторганизацешка хулга, цига гlулакхаш мишта латт хьожилга. тlахьожам лоаттабара деррига дешай хьакъехьа гlо дерта lалашде.

Тхо долча нийслу цхьаболча кулгалхоша тlахьожама лоархlам кхета ца беш йола моттигаш. хlаьта цул а сонгlа раьза боацаш хул шоай балха кlоарга анализ йича. Парте райкомо принципиальни мах бу цу тайпарча хlамай.

Партийни тlахьожам шиӣ хьисапагеи лостамгеи диллача — тlахьожам политически, нравственни. Цуи гlонца тхо гlерт коммунисташ уставо дlадехараш, партийни паччахьалкхени дисциплина, коммунистически морала нормаш кхоачашъяра тlехьа кьовсам лоаттабе.

Массехк дош ведомственни тlахьожамах. Цо де лерхlар — факташ гучайхарал совгlа, пайда эцанза йола торонаш гучаяхар а. Халахете а, цу хьакъехьа тхона холац республикански ведомственни тlахьожама гlо: боахама ве ду моттигаш гучайоахача а хьувкъами хьайбаш продуктивности айяра кlал лард йола рекомендацеш луча а.

* * *

Дlаьхха къамаьл дир пленуме КПСС обкома хьалхарча секретара **А. В. Власова.** Тlайица решенеш кхоачаш мишта ю хьажари тlахьожам лоаттабари вlаштlехьдаккхар боккха лоархlам болаш хилара уйла тlа а яхийта, цо белгалдир, балха тlара толам эгтара хьалха кулгалду кадраш хьакьалца хьахаржарах, дlанийсъярах, хьалхеярах, тlабиллача балхах болча цар бехктокхамах, партийни комитеташа царгара дукхагlа хьадехарах тийша долга.

Къамаьл чакхдоалаш А. В. Власова дийцар 1979 шера а бlарччача пятилетка а планаш толаме кхоачашъяра республика къахьегамхошта хьалхашка латтача декхарех.

Дийцача дешах пленумо тlайийцар КПСС Шалински райком, парте еррига горкомаши райкомаши, юххьанцара партийни организацеш КПСС XXV съездо дlадехарашка хьежжа тlайийо решенеш кхоачаш мишта ю хьажарен тlахьожам лоаттабарех, 1979 шера а бlарччача пятилетка а планаши социалистически декхараши толаме кхоачашдара къахьегамхой оарцагlбахара болх эргабоахаш тоабара тlеерзаеш бола соцам.

Пленумо къоастадир организационни дош. Кхыча балха тlа вахарца КПСС обкома организационно - партийни балха отдела заведующе балхах а КПСС обкома бюро членалла кандидата декхарех а мукъавалийтар В. И. Дмитриенко.

КПСС обкома организационно-партийни балха отдела заведующел чlоагl а вир КПСС обкома бюро членалла кандидат а хержар П. Г. Кащеев.

ХЬАЛХАРЧА ЮХЬИГЕ

РЕСПУБЛИКА ЖУРНАЛИСТИЙ СОЮЗА IV СЪЕЗДЕРА

Хьалхагlа хоам баь ма хиллара, Грозне кепайоазон Цlагlа Нохч-Гlалгlайчен журналистий аргlанара IV съезд хилар. Республика журналистски организаце балха а «Идеологически, политико-кхетама болх дlахо тоабарах» болча КПСС ЦК соцамга хьежжа цуи гlулакхий хьинар яйдара декхарий а хьакъехьа доклад ир НГlАССР журналистий Союза правлене председатела, «Грозненский рабочий» газета редактора **Д. К. Безуглы.**

Вай республика журналистий йиълагlа съезд, аьлар докладчика, езача хана, Нохч-Гlалгlайчен къахьегамхоша, дерригача советски халкъо а санна, КПСС XXV съезда решенеш кхоачашъяр духьа хьинаре къовсам лоаттабечеи цу цхьан хана гаргакхоачаш латта Владимир Ильич Ленин ваь 110 шу дуза ди диззача гlулакхашца белгаландаккха гlертачен хана, гулъеннай.

Отчет ета юкъагlара вай деррига вахар парте съезда иделш, цуи исторически решенеш чакхйоахаш хьаденад. Цу юкъа парте Центральни Комитета массехк пленум хиннай, кепатеха арадаьккхад хlара советски саги идеологически воздействи ела lалашмате боккхача лоархlаме хинна «Зlамига лаьтта», «Юхадийндалар», «Целина» яха новкъоста Л. И. Брежнева башха-дика книжкаш, кепатеха арабаьккхаб «Идеологически, политико-кхетама болх дlахо тоабарах» бола КПСС ЦК соцам.

Дукха масалаш доаладе йиш я йоккхий халкъбоахама проблемаш къестача Нохч-Гlалгlайчен журналисташа хьинаре дакъа лаьца хиларах. Ер да царех эгтара кердагlа дар. Ленина цlерагlча Грозненски мехкдаьтта чаккхдоахача заводе атмосферно-вакуумни трубчаткаца (ЭЛОУ-АВТ) цхьана укх тlехьарча шерашка хьалъеш яр электрообессоливаци установка.

Цу гlирсо шийна тlаэзар республика партийни, советски, боахама организацей теркам. НГlАССР журналистий Союз а дакъа ца лоацаш йисайзар, ЭЛОУ-АВТ хьалъеча шефство лелаелга шийна дlатlайийцар цо. Цига рабселькоровски посташ яккхар газеташа, радиос, телевидене. Журналисташа дакъа лоацар гlирса штаба заседанешка. Дlа а укхаш массехказа летучкаш яьй цига. Хlара номер тlа материалаш араювлар, масала, «Грозненский рабочий» ЭЛОУ-АВТ хьалъеча» яхача рубрикана кlал.

Хlаьта хlанз «тlехдика» мах а баь, ханал хьалха дlаенна установка. Нохч-Гlалгlайчен из лоархlамегlа индустриальни гlирс кхталгlча пятилетке хьалбеча шоашта могаш дола дакъа лацарах доккхал де йиш йолаш ба республика журналисташ.

Отчет ета юкъагlа журналистий Союза правлене шиӣ декхар лаьрхlад республика организацена кулгалдеча тlатеlla болх барах, журналистски кадраш творчески дегlайоалаяра, цар идейно-политически боарам лакхбара гlо дарах.

Журналистий Союза правлене къаьстта уйла тlаахийтай боахамеи культурни гlишлои бе-беча аспекташта журналисташ духтlабахара дешашта.

Цу гlулакха республика кулгалдеча болхлой пресс-конференцеш яьй, журналистски говзала школе кастакаста-запятеш яьй.

Журналистий Союза правлене бюрос творчески конкурсаш чакхъяьккхай «Октябра байраккха кlал», «Къахьегамца сиӣ долаш ва саг», «Бlарчча цхьа де-ал хетар» яхаш девизаш а йолаш. Цу юкъа конкурсий лауреаташ хилар газетий, радио, телевидене тхьаьх совгlча журналистахи штате боацача авторехи.

Журналистски говзал лакхъяра чlоагlа эффективни форма я КПСС обкома пропаганда отделой журналистий Союзой актуальни проблемашта вlашагlъеттаи йола журналистий семинарш-совещанеш.

Цхьабакъда, Союза гlулакхаша тоъал доккхий кхоачамбоацараш а да. Союза правленей редакционни коллективашеи тlайийраза болх бац журналистика факультетий очно-заочни отделенешка деша бахийта абитуриенташ хьалахерии хьахаржари.

Болх эсала баьб цхьайолча творчески секцеша, белгалаьлча, спортивнийчо.

«Идеологически, политико-кхетама болх дlахо тоабарах» бола КПСС ЦК соцам духьбал lобешарах кхоачам баь ца lеш, вай lома а баьб из партийни собранешка бийцаб. кайна дика дагабеагlа цуи чулоацам. журналистика дlахо дегlайоалаяра лоархlаме дешаш цу тlа мел гlоттадаьд хоа. Царех цаl — хетаргахьа, массови информаце средстваша эгтара актуальнегlа дола критика хьакъехьара дош дувцаргда аз.

Парте Центральни Комитето а КПСС ЦК Генеральни секретара Л. И. Брежнева ше а дизза дола масал тойт шоашкара, кепайоазон критически выступленеш хьал а лоацаш, мнача хана боахама кулгалхой, министерствай ведомствайи болхлой бакъахьа а боахаш, критика лерттlа тlаэцеи гlулакхаш тоадара де делар деи декхарийла а беш. Из да бокъонца Ленина уттадаьча тайпара дош оттадар. Цхьабакъда, журналисташа шоаш а теркалде деза шоай кхоачамбоацараш, шоай балха тlара кхоачамбоацараш.

Критика яра хилар лерттlара даьккха. футтаройна дlахаийта, сага сиӣ lотоlаде деш дола къамаьл дац. Уйла йоацаш пайда ца эцаьлал низ болаш герз да кепайоалув. Хlаьта а моттигаш нийсъеннай вай критически выступленеш бокъонца тохкаш, даккха ца доагlачун га даьккха, е ца йоагlача критика яь.

Дукха дешаш дар таханарча съезде дувца доагlаш. Уж деррига а областной партийни организацеи республикерча берригача къахьегамхоштеи хьалхашка латтача декхарашкара хьадоагlаш да. Цар хьакъехьа къамаьл хиннад областной партийни конференце. КПСС обкома пленумашка, активашка. Уж декхараш эгтара хьалха КПСС XXV съезда решенеш, 1979 шера а бlарччача иттлагlча пятилетка а планаш толаме кхоачашъяйтар духьа вах оарцагlбоахаш вай леладу деррига гlулакхаш тоадара тlадераадаь да.

Темай тема, ерригача газетии номерий, радиои телевиденеи передачай белгалагlа йола моттиг а хиина дlаотта еза советски вахара хьисапа, советски халкъий доттагlала еш йола дег тlара пропаганда. Цу цхьан хана лаьгlъяллийта мегаргьац. КПСС обкома кхоалагlча пленуме белгал ма даккхара, вай республике хlанз а цхьацайолча моттигашка нийслуш долча националистически шовинистически, кхыча негативни гlулакхашта духьала ета выступленей дорхал.

Вай творчески цехагара хlара советски сагагара а санна, парте дlадех балха эффективности дикали лакхьелта, цу цхьан хаен бокъонца дас санна йоакхо ю советски журналистий.

Мукъаба сенз, вай съезда а республикерча берригача журналистий а цlерагlа цу йоаххон вай мах беш хилара хьа парте тешам боа ца баран идеологически фронта сийлахьчен бехктокхамечен участке хьинаре бlухой хилара дlах а вай нийл творчески хьинара кходерт ца хиларахи областной партийни организацена дош дала.

Къамаьл де дош лу КПСС Назрановски райкома хьалхарча секретара **А. А. Микиевна.**

— Дегlаенача социализма хьалашка, — йоах цо, — тlатlа чоалханегlа декхараш хьалхашка уттг массови информаце средстваша.

Вайна ховш да республика редакционни коллективаша тlатlеrrта творчески болх белга. Укх тlехьарча хана «Грозненский рабочий» тlа кlеоига кепайийттаяц партийни вахара дешаех йола, идеологически балхаца комплексни никъ чакхбаккхара тlаерлаль кlоарга маlан дола, лоархlаме материалаш, «Сердало», «Ленинан некъ» газетий оагlонаш тlа кепайийттай бахача нахах цхьадолча даькъа санхетам чу динах юкъейиса уйлаш дlалхара хетаь дика чулоацам бола статьяш. Радио чуи телевиденеи гlолла керд-керда репортажаш яьй ялаташ чуэцача турпалал тойтарех лаьца. «Ленина никъ» яхача Назрановски районни газета болх ше бувцаш, оратора йоах, парте райком шиӣ ма хулла цунна новкъостал де гlерт нах вlаштlехьбоахари хьалхкхебери хинна латтача цо шиӣ сийлахьа массе кхоачашъеча, райкома ерригача отделаштеи редакцейи никъе айкха, корта болаш дола бувзамаш леладелга, тlадиллача гlулакха хьалхара хlара журналиста бехктокхам лакхбелга lалаш а деш. критически замечанеш ю массови информаце республикански средстваша.

— Республика журналисташа чlоагlа деташ тlоэдаьина тlайицар «Идеологически, политико - кхетама болх дlахо тоабарах» бола КПСС ЦК соцам. — аьлар «Сердало» газета редактора **Т. А. Тебоева.**

Соцамо дlадехарашка хьежжа газета тlа керда рубрикаш йоланьй: «Идеологически болх эргабоахаш тоабе», «Саг — шиӣ кхела да», «Цар пятилетка кхоачаш яьй». Царна кlал журналисташа кепа етт кlоарга маlан дика чулоацам болаш, ерашта пайдана йола материалаш. Халахете а, деррига а хеттача тайпара вlаштlехьдалац. Цкъала газета оагlош тlа дlаязъел сов дукха цифраш йола, яхь кийцилга духьал декхараш тlаэдарехи уж кхоачашдара лелама хьакъехьа хоам барахи кхоачам беш йола статьяш. Хlаьта толам мишта баьккхаб бокъонцахьа хьахьокхаш дола кlоарга чулоацам бола къамаьл хилац.

Журналистски говзал эргаяьккха тоаяза лрг ца хиларах дувп къамаьл деш. Духахи денаи кхетаи хилар ца айкха ювзаеша я гlоза. Дика ядеш хилча lайха ядеш дола гlулакх дика доазаш хила веза.

— Отчет еш йола юкъ тха редакце коллективаша белгальялар республика вахарерча харцахьарчи хlамашта духьала машар боацаш къовсам лоаттабарца, — аьлар «Ленинан некъ» яхача газета редактора **Б. Г. Габисова.**

Газета журналисташта чlоагlа влиянии яьй «Идеологически, политико - кхетама болх дlахо тоабарах» болча КПСС ЦК соцамо. Из лоархlаме документ чакхдаккха доладир къахьегамхой откликаш кепатохарца, цул тlехьагlа дукха подборкаш нийчйир — «Коммунистически кхетам балара низ бола программа», «Керттера лерхlар — керда тайна саг хьалхехар», кхьяраш.

Ерригаш а лаьрхlача, КПСС ЦК соцам арабаьннача тlехьагlа газето кепатехай къахьегамхошта коммунистически кхетам балара гlо даь 60 гарга статья, очерк, тематически полоса, корреспонденци.

Редакце журналисташа шоай декхар лоархl профессиональни говзал дlахо эргаьккха тоаярах, моллагlа тема ювца оттаеча хана хьадда никъ лацарах, парте дlадехкача тайпара къахьегамхошта дег тlара доагlача, сийраача, низ болча дешаца идеологически воздействи чlоагlъярах.

Республикерча дукха эларш болча болхлой классе цlерагlа журналистий съездага дlайха моаршал делар В. И. Ленина цlерагlча ГНПЗ вокхагlйолча оператода, Социалистически Къахьегама Турпала **Н. И. Ведерникова.** ЭЛОУ-АВТ комплекс хьалъеча хьинаре новкъостал дарах барнал аьлар царна.

Н. И. Ведерникова съезда довзийтар дагадоттийт «Грозненский рабочий» газета оагlош тlа къахьегама дисциплина чlоагlъяра хьакъехьа корта бола къамаьл дlадоладе шийна торо енна хилар. Из хьаллаьцад массане а цхьатарра раьза а хиина чlоагlа къахьегама дисциплина производства эффективноста балха дикалн лакхъяра лоархlаме кхоачам хилар газета оагlош тlа дийцача итташ болча болхлоша, колхозоша. Газетий оагlош тlара болхлой аудиторешка кхаьчар къамаьл. «Грознефтеоргсинтез» яхача объединене ерригача предприятешка къахьегама коллективай собранеш хилар гlоттадаьдош массане а дlа-хьа а эцаш дувцаш, декхараш тlайицар къахьегама лакха дисциплина йола коллектив яха цlо яккхар духьа гlеттам лоаттабе. Тоахьа lехайла болхлой хиина ца lеш, предприятей, ведомствай кулгалхой а партийни, профсоюзни болхлой а болаш хиина «Гергача истола» хьалхашка чакхдаьлар къамаьл. Цар дайхар гlоттадаь дешаш, къахьегама дисциплина дlахо чlоагlъяра накъкъаш белгалдир.

Массови информаце средствашта юкъе лоархlаме моттиг дlалоац телевиденеи радиои. Вай республике шерра дlаьржай уж. Алхха моттигерча передачай бlарчча объем дешнеи бийсаннеи 14 сахьат совгlа хул. «Идеологически, политико - кхетама болх дlахо тоабарах» бола КПСС ЦК соцам кхоачаш а беш, аьлар Госкомтелерадио председатела **С. М. Лагутина,** телевизионни радион журналистика творчески коллективаша къахьег шоай гlулакхаш лаллагара денз тоадара. Кlира уттаеча тха программашка хьахиннай «Вахара пи — советски», «Болха хетар», «Шоатта дешна вlашагlкхетараш», кхьяраш санна йола передачаш керда диклаш. Кlоаргагlа хьабелла болабаьб социалистически яхьа кхетам балара лоархlам, кхорта бола къамаьл хул къахьегама дисциплина айяра хьакъехьа. дукхагlа хул интернациональни, патриотически, атеистически кхетам балара дешаех йола материалаш.

Лоархlамегlарча халкъа боахама дешаех лаьца телевиденеи радиои цхьана выступленеш, рейдаш йоре бакъахьа яр. йоах къамаьл деш. республикански кепайоазон органаша.

Къамаьл де дош лу **Х. М. Галаевна** — книжни издательства директора. Цо хоам бир. издательства коллектив укх тlехьарча шерашка дешачар къоабалдаь тlайийца дукха книжкаш арахийцарах. Эгтара хьалха я нохчийн гlалгlайн мотала араяьна Л. И. Брежнева «Зlамига лаьтта», «Юхадийндалар», «Целина» яха произведенеш а хlаьта иштта «Цlийенна анаюх» яха А. Бокова, «Доттагlал довзача хана» яха С. Арсанова романаш, «Цlера говр» яха журналиста А. Горлова Советски Союза Турпалах Нурадилов Ханпашех яьъь повесть а дукха кхьяраш а.

Соакха парте областной комитето е а йоагlаш критика йир издательства гlулакхашта. Обкома бюро соцамах оаха выводаш ю тематически планировани тоаяьй. бехктокхам чlоагlагlа хеташ кийцу кепатоха кулгайоазой. Цхьабакъда, цхьадола кхоачамбоацараш хlанз а дlадаьхадац. Арахецача литература технически планировани эргаьккха тоаяза яргьяц, кепайоазон деша дикал тоае еза.

— Укх тlехьарча хана «Грозненский рабочий» газета тlа тематика дикка кердаьккхай, — аьлар газета редактора заместитела **Г. М. Погибеля.** — Кlирах дех оагlол совгlа, газета шоатта деш выпуск арахеца доладеннад тхо. Цу гlулакха оаха сакъердамегlа йола материалаш хьахорж. Газет дешарех тоъал дукха бараш республика столице бахаш хилар теркал а деш, бетта шозза араяха йоланьй оаха городской оагlув. Хlара кlирагlа араювл письмой оагlув. Критически выступленеш а чlоагlагlа е даьннад газет. «Загал тlа вогlа» яхаш сатирически раздел лелаю газето. хlара кlиранна, ерача деношка. «Иштта моттиг хиннай» яхача рубрикана кlал непаетт материалаш. Производственни маlан долаш йолча фельетонашца, критически материалашца, республика вахарера харцахьа хlамаш хьагучадоахача статьяшца цхьана тарайча критически герзи тоъал йоккха арсенал хьахул». Вай хьатlаэцаши тlа ца эцаши йола позици» яхача шапкана кlал хlара бетта-бетта кепаеттача материалех.

Газето хан-ханнахьа ювцаш лелаю общественноста теркам боахама гlуланхий е советски сага нравственни кхетам балара актуальнегlа йолча проблемашта тlаберзабертболаш йола кампанеш.

Масала, халкъа тlахьожама комитетаца цхьана чакхъяьккхар «Машинаштеи оборудованенеи — бизза мухь» яхаш девна а йолаш йола рейд. Рейда материалаш нийнай цу метте а комитете а. Цул тlехьагlа совещани йир рейдови бригадаша критика яьрашца.

Съезде дакъа лаьцараша чlоагlа уйла тlаяхийта ладийгlар Урус-Мартановски района Мичурина цlерагlча совхоза доярка, СССР Лакхехьарча Совета депутата **З. С. Батуевас** даьча къамаьлага.

Цо дийцар стабильно болх беча, ялта, баьцадаарий, сома лакха хьувкъам кхебеча боахама коллектива гlулакхех, ше а шиӣ нешаша а шура дукха мишта йоах.

Дика хет, хьайбаш леладерий атта боаца къахьегам кепайоазоно, радиос, телевидене теркал ца беш ца бусаш хилар. Журналисташа шерра дlанхайкаду дика дlадоладаь гlулакхаш, дика дар хилар лоаш критика ю оаха теркал ца деш дисараша. Цхьабакъда, хала хет цкъаза цхьайола материалаш нийса дар ца дувцаш хилар. Цунах кепайоалон деша мах эшалу.

— «Комсомольское племя» яхача кагирхой республикански газета журналисташа, — аьлар цуи редактора **А. А. Горлова,** — хьинаре дакъа лаьцар йоккхача политически кампанена юкъе. Цар вlашагlъеллай «Новкъост Ленин. Хьона доклад ю аз» яхаш дешна йола кагийча нахьеи махкарийи Эстафета-перекличка.

Советски саги — коммунизм хьалъеш воаллачуи езача цlерах хьатlаккхувча йоахало доккхал дергдолаш цуина кхетам бала гlерт кагирхой газета журналисташ. «Граждански сакхетама университет» яхаш хургья газета керда рубрика. Цуина кlал кепаетта лерхl советски патриотизмах, зlамига саг къахьегамаи деналеча гlулакхаи кийча хиларах йола материалаш.

«Красное знамя» яхача гудермесски городской газета редактора **Н. В. Заздравина** журналистски говзала. белггала аьлча, секретариата балха, верстка, макетироване дешашта хетадир шиӣ къамаьл. Цо иштта дийцар журналистий салоlама йоакхо дукхагlа низа арг ца хиларах а. Е журналистий Союза а, е республикански газетий редакцей а яц салоlа база, хlаьта городскойи районнии газетий-м вlаллагlа а мича яр из. Вlалла а мукъа ха йоацаш ба журналиста болх. Шоаттеи кlирани деношка болх бе безаш хул цуи дукхаза а. Иштта я цуи къахьегама башхало. Цхьабакъда, салаlа ха нийсъеннача хана а из де вlаштlехьдалац цуи — салаlа моттиг яц.

Юххера а съезде къамаьл дир КПСС Нохч-Гlалгlай обкома секретара **М. О. Бузуртанова.** Цо массови информаце средствай, республика журналистий теркам тlаберзабир «Идеологически, политико-кхетама болх дlахо тоабарах» бола КПСС ЦК соцам кхоачашбара шоаш чакхдоаха гlулакхаш айдара, хьахайкадир, газетий, радио, телевидене коллективаша КПСС XXV съезда решенеш кхоачашъеча шоашкара доагlаш дола дакъа лацара шоай деррига низаш оарцагlдоахаргдолгах ше дог тийша хилар.

Дийлача дешаех лаьца соцам тlайицар съездо, республикански журналистски организаце правленеи ревизионни комиссеи керда состав хержар.

Съезда балха юкъе дакъа лаьцар Нохч-Гlалгlай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатела **Х. Х. Бокова** а республика Министрий Совета председатела **М. А. Керимова** а.

СОВГIАТАШ ДАЬКЪАЛА ХИЛДА ШУН!

КЪАХЬЕГАМХОШТА «КЪАХЬЕГАМА ВЕТЕРАН» ЯХА МЕДАЛЬ ЯЛАРАХ ДОЛА

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАККХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА

УКАЗ

1974 шера 18 январерча СССР Лаккхехьарча Совета Президиума Указага хьежжа дукхача шерашка цIена къахьегарахи къахьегаме даьхачу толамаш хам беш СССР Лаккхехьарча Совета Президиума цIерагIа «Къахьегама ветеран» яха медаль лойла ухх вовзъостанта:

СТАРОПРОМЫСЛОВСКИ РАЙОНЕ ГIОЛЛА

«Грознефтегаз» яхача нехкдаьттагазоза управлене гIолла:

Абовина Мария Ивановнана — инженера-технолога.
Азизова Мария Низамовнана — машиниста.
Атарщиков Александр Алексеевича — оператора.
Бабошко Нина Еремеевнана — пенсионеркана.
Безбородова Ксения Николаевнана — оператора.
Брегида Раиса Владимировнана — пенсионеркана.
Бут Елизавета Степановнана — пенсионеркана.
Бутко Ефросинья Яковлевнана — машиниста.
Бычкова Вера Федоровнана — оператора.
Гашина Надежда Александровнана — пенсионеркана.
Давыдова Александра Ивановнана — оператора.
Дидебашвили Ольга Георгиевнана — пенсионеркана.
Заговеева Екатерина Васильевнана — машиниста.
Камнякина Мария Матвеевнана — пенсионеркана.
Князюева Антонина Павловнана — пенсионеркана.
Кожемякина Мария Ивановнана — оператора.
Козлова Надежда Пимоновнана — машиниста.
Кочергина Анастасия Васильевнана — пенсионеркана.
Кудряшов Николай Михайловича — слесара.
Леонова Мария Ивановнана — слесара.
Лотиев Юрий Константиновича — пенсионеркана.
Малюменко Прасковья Петровнана — пенсионеркана.
Оборотов Виктор Петровича — оператора.
Прокопова Тамара Степановнана — кочегара.
Сальникова Нина Ивановнана — оператора.
Селиванова Ольга Яковлевнана — лаборанта.
Сотникова Татьяна Родионовнана — оператора.
Филиппова Евгения Ивановнана — лабораторе заведующчена.
Шажкова Мария Ивановнана — товарни оператора.
Шинкова Надежда Федоровнана — оператора.

«Терек» яхача Нохч-ГIалгIайн мебельни дахчах хIамаш еча производственни объединене гIолла:

Иванов Александр Павловича — грузчика.
Хоружеико Александр Калиниковича кертерча бухгалтера.
Цымлакова Валентина Ивановнана — йоккхагIолча инженера.

НГIАССР МВД пожарни охрана управлене № 25 йолча профессиональни пожарни часте гIолла:

Грэшин Григорий Михайловича — караула начальника.
Дементьев Петр Ивановича — часта начальника.
Трофимов Федор Андреевича — пенсионера.

«Грузтрубопроводстрой» треста № 4 йолча механизаце управлене гIолла:

Абуева Халипат Хасбулатовнана — болхлочоа.

Батраков Степан Максимовича — пенсионера.
Богулова Аминат Юсуповнана — болхлочоа.
Левадный Николай Ивановича — пенсионера.
Рештников Николай Ивановича — машиниста.

«Главнефтегазмонтаж» № 8 йолча специализированни монтажни управлене гIолла:

Гаевский Николай Адамовича — такелажника.
Гарлик Алексей Корнеевича — планови отдела начальника.
Коновалов Афанасий Наумовича — кадрай отдела начальника.
Кульков Александр Степановича — инженера.
Никитина Вера Алексеевнана — экономиста.

«Оргтехника» яхача объединене «Электроприбор» яхача заводе гIолла:

Андрейчук Николай Ивановича — механосборочни балкий слесара.
Белецкий Иван Алексеевича — мухь дIачу эцаш дIахецаши волчоа.
Большов Петр Григорьевича — пенсионера.
Валючный Василий Степановича — инженера-технолога.
Глазова Евдокия Николаевнана — маляра.
Горгоц Зоя Кузьминичнана — машиниста.
Демидюк Мариянa — пенсионеркана.
Доценко Любовь Михайловнана — пенсионеркана.
Дубенко Лидия Андреевнана — пенсионеркана.
Елизарова Зоя Евдокимовнана — прессовщицана.
Жемчур Мария Тимофеевнана — уборщицана.
Караваров Виктор Леонидовича — токара.
Кычатова Ева Фадеевнана — технически бюро начальника.
Кособрюхова Нина Ивановнана — садовника.
Кудрявцев Иван Георгиевича — инженер-конструктора.
Лияко Александра Александровнана — пенсионеркана.
Литюкова Мария Степановнана — пенсионеркана.
Мерчанский Николай Владимировича — пенсионера.
Оганесова Эрселия Михайловнана — инженер-экономиста.
Павленко Александр Андреевича — слесара.
Письменная Валентина Георгиевнана — балхаш дIакийсечоа.
Прийма Антонина Федоровнана — пенсионеркана.
Ступников Алексей Алексеевича — слесара-ремонтника.
Титкова Татьяна Ильиничнана — машиниста.
Тарарина Раиса Васильевнана — пенсионеркана.
Финогина Евдокия Ивановнана — пенсионеркана.
Ющенко Николай Трофимовича — пенсионера.
Яценко Иван Филипповича — слесаря-сборщика.
Яковлев Виктор Васильевича — аппаратчика.

«Чеченингушводстрой» гIишлои управлене гIолла:

Волобуев Иван Афанасьевича — управлене начальника заместителя.
Татаренко Николай Павловича — къахьегам лорабаре кхерамзлен техникан отдела начальника.

НГIАССР Лаккхехьарча Совета Президиума председатель **Х. БОКОВ.**

НГIАССР Лаккхехьарча Совета Президиума секретарь **Н. ПРАВЕНЬКИЙ.**

г. Грозный,
1979 шу, 1 ноябрь.

Патриотан - интернационалистан кхеву

ДАЬЙ ГIУЛАКХА МУТIАХЬА ХУРГБОЛАШ

Вай парте кертерча декхарех лоархIаш да нкуш йоагIа тIехье советски патриотизма а социалистически интернационализма а идеалашта мутIахьа йолаш. Даьхе а ший халкъ а дезаш хьалхесалга. Геттара боккха лоархIам бола из декхар кхоачашдеча доккха дакъа нхоач школага. Из дика кхета а деш, ший болх цунах лоархIаюлургйолаш вIашттIехьбаккха гIерт тха школа коллектив.

Къонача юртех я ухх шера мара ший ткъо шу дизар дез ца даь Керда Редант яха тха юрт. Ишта даре в укхаза кIезига бахц Сийлахь - боккхача Дай-мехка тIема йоккхагIйолча операцешка — Москва, Сталинград, Кавказ лорееча даькъа лаьца тIема ветеранаш. Цудухьа дешархошта тIема-патриотически кхетам балара балха оаха юкъеузз уж. Школе хьалхйи юкъхьанцара тIема кийчо Iомаяра йола кабинет, тIема сийлен стендаш, топаш кхуъса тир. Уж деррига а кертерча даькъе дешархоша шоай кулгашца хьадаь хIамаш да.

Школе хац-ханнахьа чакхьювл денала урокаш, тIема ветеранашца вIашагIкхетараш, тIом лаьттача моттигашка гIолла йола экскурсеш ю. тIема шерашка майра е левнле а Даьхе лораеш хиннача нахах лаьца дувц дагахьарча журналашка. Каст-каста школе ухача бехача хььышех ба тха юртахой — тIема ветеранаш А. Хамхоев, М.-Г. Цечоев, И. Цуров, В. Аксанов, А. Карданов, кхыбараш. Сий дола истори а хиина дIаэттача Сийлахь - боккхача Дай-мехка тIемах дуи доакъошхоша дувцачо гIо ду дешархошта советски халкъа доккхача денала овлаш кIоарга довза, Даьхенах, партех, халкъах доккхал дайт царга.

Цу тайпарча вIашагIкхетарашка хьалхе а деш кийчлу дешархой. Цудухьа дика чакхдаьлар Коталон ди дезде вай мехка тайп-тайпарча моттигашкаро баьхкача тIема шерашка МагIалбик фашистах лораьрашца цар хиина вIашагIкхетар. Пионерашца тIема ветеранаш хьийхабар шоай сборе. Бераша царна дийцар шоай школах, шоай юртах [illegible]. ХIаьта 8—9-ча классашкарча дешархоша гойтар шоаш кийчъяь дуне тIе машар лорабеча Советски Эскара хетаяь йола литературно - музыкальни композици.

Ишта тIема ветеранаша дакъа а лоацаш чакхьялар школе Леонид Ильич Брежнева «ЗIамига лаьтта» яхача книжкана хетаяь конференци а. Советски халкъа девал, тIема ало кхы а чIоагIдаь йола къамий йохаргйоаца цхьогIо кхы а къаьгагIа йовзийтар дешархошта цу книжках лаьца хиннача къамаьло.

ТIема - патриотически кхетам балара болча лоархIаме дакъа да школе юкъхьанцарча тIема кийчон урокаш дертта вIаштIехьйоалийта. Из болх тхо долча дика лелабу хьехархочо Р. Цечоева. Цун урокаш тIа строевой кийчо лоца. Советски Эскара устав Iомадерна цхьана дешархой дика хьакхеита буаи техникаш а. Ишта, дIадахача дешара шера 10-ча классашкарча 38 дешархочоа юкъерча образованех

трактор тIа болх бе боккъо лу удостоверенеш а делар. ХIаьта укх дешара шера цу тайпара удостоверени лургда 9—10-ча классашкарча 110 зIамигача сага.

Трактор тIа къахьета боккъо а йолаш школа чакхьялакхарех дукххабараш хIанз механизатораш болаш къахьегаш ба М. Горьке цIерагIча, «Алханчуртский» совхозашка. ХIаьта эскаре гIулакх де бахача хана царех дуккхгIбараш тапион доакъошка хьожабир.

Школе дика традица а хиина дIаэттад укхаза дийша баьнначуа тIехьагIа эскаре гIулакх де бахача накъостий йоазонаш хоатталга. ЙоккхагIйолча классай дешархоша кийчъяьй тха выпускникаш болча тIемен политически кийчон отличникашта хетаьь стенд. Хьехархошка а школа дешархошка а доккхал дайташ хIама да тха школа чакхьяьнехача бIухоех дукха дукхагIбараш эскарера эIамагIйола командираш а хиле цIаухнага. Ишта шоай школапара гIулакх хийра доалийташ бац Советски Эскара эпсараш бола У. Харсиев, В. Селезнев, кхыбараш.

ТIадоагIача шера вай мехко дездергда фашизм хIаланьяь Сийлахь - боккха Дай-мехка тIом сеца 35 шу дизар. Цу доккхача цIей сийна МагIалбик лораеш моастагIчоа майра дукхьала лаьттача валах керда материалаш гулъеш, тIема ветеранашцаро ший бувзамаш лердеш я «Сийт» яха школера къонача лерйоахарий группа. Цо кийчду тIема турпалех дувцаш йола альбомаш, стендаш.

Школе беча кхетама балха юкъе дика моттиг дIалоац интернациональни кхетам балара дешаша а. Цу даькъе дика хIамаш карагIдувл дешархой интернациональни доттагIала клуба. Къаьстта чIоагIа доттагIал тоссаденнад цуи доакъошхой ГДР-ерча шоай накъархошца. Кидовцаша тайп-тайпара мероприятеш кийчъяьрца делаир ГДР хьаль 30 шу дизар. Цар Iомадир ГДР хьаль 30 шу дизара хетаяьча торжественни заседане новкъоста Л. И. Брежнева даь къамаьл, цу денна хетадаь художественни самодеятельноста хьажар дIадихьар.

ХIанз пионерски организаци ишта бувзамаш оттадеш я вай республикаца доттагIала гIулакхаш лелабеча Венгре Комароски областерча шоай накъархошца. Кидовцаша Iомаду социалистически мехкий истори. Ший йолх клубо дIакхуль «Са Даьхе — СССР», «Доазол дехьара хьа накъархой», «Бе-бе бесаш дола галстукаш лелаю доттагIий», «Бежарашха дола социалистически мехкаш» яхача секцешка. Клубе балла дукха хьинар а дега безам а дIалу англалийски мотт хьехаш йолча М. Галумовас.

Дешархой общественни вахар дизагIо, сакъердамегIа хургдолаш, уж коммунистически дог-уйла йолаш хьалхебара, даьчох тхоачамбаь ца а Iеш, гIулакх дIахо кхы а тоадара къахьегаргдолаш я школа коллектив.

Т. ЦУРОВ,
Малгобек, Кердача Редантерча № 5 йолча юкъерча школа директор.

Хий ца дехкача лаьтташка бешамаш хилийтара

Дукха ха йоаццаш Таджикистане вIашагIъеллай керда Iилма-тохкама учреждени — сомий бешамаш лелаяра, комсаш лелаяра, баьцадараш леладара институт. Цун декхар — комсий, сомий, цитрусови культурай, баьцадаврий керда сорташ хьаделга. Iилмахоша белгалдаьд сомий бешамашта, комсий бешамашта лаьрхIа Таджикистане цейда эца йиш йола 350 эзар гектар богарни лаьтта — хий дехкаш доаца лоаман баешкара лаьтташ.

Дикка доккха толамаш даьхад хIанзехьа а. Ишта, масала, Орджоникидзеабадски беша — винсовхозе, института экспериментальни базе, 600 гектар сонгIа долча кхашка дIапийсъяь я комсаш, царех ахаш латаш я. Дика хьувкъам чубенаб укхаза Iажий, хьачий.

СУРТА ТIА: института йоккхагIвола Iилман болхло, юртбоахама Iилмай кандидат Урунов Файзи сомий беша опытни участке.

А. ПОДДУБНЕ сурт.
ТАСС фотохроника.

Доазол дехьара

Толаме дегIадоагIа экономика, Iилма, культура тайп-тайпарча сферашкара советско-финляндски бувзамаш.

Дукха ха йоаццаш «Крузенштерн» яха советски учебни кема цхьачад доттагIлен визитагIа Хельсинки порте (сурта тIа). Финлянде столице бахача наьха торо хилар парусно - моторни барча бортIа бовла а советска моряхаш хьехаш Iомабеш беча балхага хьажа а.

В. ДУБИЛА сурт.
ТАСС фотохроника.

ДУНЕ ЦХЬАН КIИРАГIА

КХЕРАМЕ ГIА

Голландe столица Гааге кхераме гIа баьккхаб юкъерча радиусагIа етталуш йолча американски ядерни ракеташта йола стартови площадкаш Малхбузен Европах е гIерташ. Укхаза дIадахача кIирагIа геттара чIоагIа къайлайнхха чакхъяьлхай НАТО ядерни планироване группа сесси. Цу блока членаш долча мехкий тIема гIулакхий министраш эскарий казармашка, салташка чIоагIа гонахьа ха а дайташ лечкъа чу а бенна НАТО совета декабрьски сессе могайта дIачуйла кийчъяра Малхбузен Европа дукхача мехкий лаьтта дIаоттае «Першинг-2» яха 108 ракети 464 тIъамаш дола ракети дIанийсъяра планага хьожаш хиннаб.

Натовски министраш сона бенаш долча казармашка, салтий тебагIанта тIехьашка сел чIоагIа лечкъа хиннаб европейски континентах Пентагона ракетно-ядерни плацдари е гIертара чIоагIа дуьхьала хьинача шоай мехкашкарча общественностах кхерадаь. Белгалдаьккха доагIаш да Голландески оборона министра В. Схолтена американски ядерни ракеташ дIанийсъяра хьакъехьара решени тIаьшаргьяц вай. Советски Союзаца Европерча ядерни герза хьакъехьара переговораш дIайоланладацец царех фу хул хьакъжалцел. аьнна предложени йоалаяь хилар. Лондонски «Дейли телеграф» яхача газето беча хоамах Дание, Норвеге, Бельге вуйлаш Голландески министра къамаьлацарча цхьайолча аспекташта шоаш раьза хилар хьагойташ хиннаб.

ХIаьта а сессе кертгера къамаьлаш ракетно - ядерни герза кертерча адвокаташа — оборона министраша США — Г. Брауна, Англе — Ф. Пимома, ФРГ — Г. Апела даьраш хиннад. Цар инициативагIеи цар IотгъамагIеи сессе коммюникесел юкъехьай «НАТО тIема гIулакхий театра ядерни низамта модернизаци йиша пргйоацаш хилара хьакъехьара» положени.

Гааге яьча решенена комментареш а еш «Эко» яхача французски газето, деррига а хьадага лаьца хIама санна из кхераме гIа бехказа баккха гIерташ «советски тIема совае» яхаш доацар хьалха доахаш милитаристаша лелалер белгалдоах Американски ракеташ лораергьяц, кхы а чIоагIагIа кхерам тIаоттабергба Европана, яхаш белгалдоах газето. «Из деррига хьанна гIойле йолаш да» яхаш хаттар а увттадеш газето вывод ю, Малхбузен Европана керда американски ракеташ нач йохкалга хьашт дараш эттара хьалха американски монополеш я, яхаш.

Да а да-кх из иштта «Макдонел Дуглас», «Джинерал Дейнамикс», «Боинг», «Ракуэлл», кхыраш санна йолча США тIема - промышленни комплексерча низ бараша лаьрхIад мел дукха миллиардеш долларш ахча шоай кисашка доагIаргда «евростратегически герз» оалаш дар кийч а даь ярахена доладича. Американски кепайоазоно дечи лоархIамех налог телаш бараша кIежигагIа дуке а 5 миллиард доллар тIадужаргда из бахьан долаш. Цул совгIа Пентагоне лерхI нагахьа санна ядерни конфликт хуле США шаьшта тIера кхерам юхатоха а из Малхбузен Европана тIабертзабе я тарлургдолаш.

Цу адамаш хIалакдергдолча перспективана дукхьала а долаш Малхбузен Европерча халкъаша шоай правительствашкара хьадех тIехьарча хана яьча советски инициативашта цар конструктивни жоп далар.

НАМИБЕ ХАЛКЪА КЪОВСАМ

ООН инициативагIа Женеве еш я Намибе хьакъехьара конференци. Африка къулбехье улла миллион гаргга саг вахаш бола из мохк законагIа йоацаш массехк итт шера Южно-Африкански расистски республика (ЮАР) оккупаци яь ба. ООН-а, цкъа санна дукхазаа, Намиби йиза ший лоIаме хилийтара хьакъехьа хоадам болаш решенеш тIаийльй. Цхьа шу совгIа ха я Намиби расистско - колониальни доал делга дIаденкха. Цу мехкара Iаьдаль доал деррига а халкъага дIадала лерхIаш йола программа тIаийца ООН Генеральни Ассамблея лаьрххIа сесси хиина.

Из а ООН-а хьайола решенеш а толха а еш Южно-Африкански колонизатораша 1978 шера декабра учредительни собране «хоржамаш» ду лаьш цхьа гIожа гIулакх юкъехьеоссар, 50 эзар сиг чуоагIача Южно-Африкански оккупационни эскар лардe а лаьца ЮАР-а политически вахара юкъе даьа ца лоацийташ нстара лаьккар Къулбехьа-Малхбузерча Африка халкъа организаци (СВАПО), из организаци дукхьала я оккупационни режима. ХIаьта цо дIадех Намибе территорегIара деррига южно-африкански бIунаш арадахар. Тамаш яц цу хьалашка марионеточни партеi блоко — Турнхалле Альянс оалаш йолчо «ота» яьккхар.

Намибе халкъо чIоагIагIа эгIазда юхаетт марионеточни режим. СВАПО хьалхлелча мехка шерра дIаболабаьб паргIатон боккъонца бола ший лоIами бахьан долаш бола, шоай Iалама рузкъаш намибийцаша шоашта лоIам болча тайпара леладе боккъо лкхара тIехьара болам. Намибе рузкъаех Iалаьмате доккхий пайдаш ийду хIанз а южно - африкански, американски, английски, малхбузен - германски, кхыча малхбузерча корпорацеша.

США, Англий, Франци, Канада, ФРГ, ЮАР фронта юкъера Африка пхи паччахьалкхе — Ангола, Мозамбика, Танзания, Замбия, Ботсвана санна Женевски конференце дакъа лаца селли чIоагIа раьза хулаш шера баьржаб Намиберa халкъа болам. Укхаза белгалдаьнкха доагIа ООН Генеральни Ассамблея лаьрххIача сессе тIаийца дедезача гIулакхий программа США, Англи, Франци, ЮАР-аца цхьана хьаллоацаш ца хилар. Цу сахьате Кхерамзлен Совета кийчъяь ООН-а тIехьожам а лоттабеш паргIатта Намибе хоржамаш чакхдоахалга белгалдаь йола план ювааргйолаш переговораш еча истола тIа Iоховиза бийцар цар.

Бакъда, малхбузерча пхе пачхьалкхен никалаша хIанз шоашта негарт ду ЮАР-а га даьккха гIерттар. Намиби боккъонца ший лоIаме хилар дохаде гIерташ, хьалха а санна СВАПО-на политически изоляци ярей прогрессивни низаш Iаьдала доал дара юстара даьхареи ларда тIа латта шоай план кайлайла гIерташ. Цу маневрашта дукхьалдаьннад Африкански континента тIара расизми колониализми цIенъяь дIаяккха гIерташ дола къамукъаьа Африка халкъеш.

ГIУЛАКХ КIОАРГЛУШ ДОАГIА

ДIадахача кIирагIа Ирана гонахьара событеш. «Вашингтон пост» яхача американски газето яхачох кIоарглуш йоагIа. Ирански студенташа Тегеране американски посольства дIалаьцачул тIехьагIа ирански революцена дукхьала къайлагIа тийша болх лелабеш посольстве леладаь гIулакхаш гучадаьхад. Телевидене гIолла хьахьекхай посольстверa хьаьлха стационарни портативни радиостанцеш, къайлагIа ладугIаш йола устройстваш, къайлагIа йоазув деш йола средстваш, Ирана цхьайолча районий оперативни карташ, герз, герзашцара гIирс.

Ирана кхьча мехкашцарча гIулакхий министра декхараш кхоачашдеча Бани Садра цуица дувзаденна белгалдаьккхар США посольство Тегеране беш хинна болх моллагIйолча дипломатически практикаца дувзаденна цхьанкха хIама доацаш хинна хилар. «Цунах шпионажа центр ба хиннай, хIаьта Иране цIий IоухийтАш событеш хиннача хана, — аьлар цо, — хьагга гуш дар иъамаи зудамхой дIамичача группаца барта а яха США-с Ирана экономике йохарга кхоачеш толхаль хилар»

США посольства цу тайпарча балха чIоагIа дукхьала а даьнна ирански Iаьдало хьадийхад иштта ВIашагIкхийттача Штаташа Ирана дукха рузкъа а кийца веддачул тIехьагIа Нью-Йорке тIаийца шоай хинна шах юха хьаввалар. ООН-е США эпкал хинначa Э. Янга цу хьакъехьа укх тайпара заявлени яьй: шах ша бехке ва зевраш болча боабаьча наха хьалхашка, аьнна. Цул совгIа мехкара вадалехьа хьалхха пачхалкхен казнера 5—6 миллиард доллар ахча лочкъадаьд цо. Цудухьа чIоагIа ниjса да ирански халкъо США-ро шах араваккха, цо даьча чулама из суде лургволаш яхаш ирански халкъо дIадехар.

Бакъда, США правительства вIалла а раьза яц Ирана дIадехар кхоачаде. ХIаьта цунна Iотгъам бара дукха гIулакхаш чакхдаха гIерт посольства дIалоацача хана совцабаь американски дипломаташи кхыбола болхлойи мукъабовлийта яхаш дIе а дехаш.

Юкхьанца США-с гIулакх ца деш йитаяр американски аэродромашкара ирански авиакомпание самолеташ американски порташкара ирански кемаш. Цул тIехьагIа КIайча цIено ирански мехкдаьтта дIа ца эцаш соцадаьд, американски банкашкарчен довлол аракьарча цар отделенешкарчен ерригача ирански активашта блокировани яьй аьнна дIакхайкадир.

Цуица дувзаденна «Вашингтон пост» яхача газето белгалдоах «США-с экономически дипломатически Iотгъам чIоагIбарах нервай тIом латтача цIерала даьтта доттар санна» хIама да яхаш. Французски «Матэн» яхача газето белгалдоах ирански активашта блокировани е аьнна яьча решене малхбузен валютно - финансови рынкашта ле кхетийтар кхерам ба яхаш. Кхыча французски газето — «Паризьен либере» — США тIемаца дукхьала тарлу, хIаьта белгалдоах Аравийски форди тIара тIема маневраш цхьа бахьан доацаш яц, яхаш.

ИранагIа аьлча, из чIоагIа ший деша тIа латт. Вашингтона тIехкьарча «санкцей» хьакъехьа Исламски революционни совета член волча С. Готбзаде ма аллара, «империализмана дукхьала ирански халкъо лоаттабеш бола къовсам цхьаккха а хIамо юхатохаргбац».

Г. ШИШКИН.
(ТАСС).

АПН интервью

ХАЛКЪО РЕВОЛЮЦИ ХЬАЛЛОАЦ, ШЕ ЦУНАХ ТЕШАНДАЬ

Дукха ха йоаццаш официальни визитаца Советски Союзе хилар Академе президент доктор Гуль Мухьаммад Нуразем керте а волаш йола Афганистана Iилмай Академе делегаци. АПН корреспондента интервью кийцай цу афгански воккхача Iилмахочунтарех общественни деятелагарах.

— Афганистана хIанз тIалаттар, — аьлар доктора Нуразема, — хала ха я. — Хьахулаш латт хьалха мехка хиннача феодальни отношеней еррига система оалангIара хувцилга дIадехаш йола керда демократически пачхьалкхе. Цу гIулакха лакха квалификаци йола кадраш эш. Революци хинначул тIехьагIа чIоагIа тоъацар мехка специалисташ. Хьалха лаьттача халкъа дукхьаларча режимаша тхона йита хинна Iилман тIехьало геттара къеж. Цудух[illegible] деррига оаха хьамеллер уж цIагаре хьацоладе делаш да.

Хоши да, тха школаш а университеташ а йолга, амма уж геттара кIезига я. ДукхагIа уж яха торо а яц тха. Провинцешка провокацеш вIашагIа а ехкаш, заводаши фабрикаши латха а лелхийташ, нхалнакп бераш дое а деш, лоацца аьлча, шоай хурдаь юрдача Iаьдали сий доаде гIерташ хьувлача араххьарча а чурча а моастагIех революци лораяра дика средстваш дIаахийта езаш я Афганистан.

Афганистане, — белгалдаьккхар доктора Нуразема, — ухийт американски китайски герзашца Iалеш а яь йола диверсионни группаш. Цар цхьа дакъа лоалахарча Пакистана территоре тIа гIолла доагIа. Тхога дахкошта дукхьал юха ца озаш пропагандистски тIом лоаттабеча цхьадолча Малхбузен мехкий разведслужбаца цу группашта финансироваш еш хилар хьагойташ дола документальни тешалаш.

Апрельски революци хинначул тIехьагIа цу сахьате, — кертагIдаьккхар Iилмахочо, — американскийи английскийи газетий оагIош тIа арайийлар афгански халкъа котало лекха гIо даьр дилла а дувцаш дола «Москван кулг даяхаш кхайкадеш хинна дукха статьяш. ЦхьабакъдаьхIара образовании сага хоши да тахан революцена экспорт е йиш йоцилга. Афганистане хилар из къахьегамхой шерача массаштей доал деш хиннача феодальни гIоазаштей юкъе эттара йрагIа йола вIашдукхьаленаш хинна хилар бахьан долаш. Афгански халкъа дагалаьттар дIахкхайкалаьр, феодальни помещикий режим дIаяккхара тIаберлабаь цар къовсам вIаштIехьбаьккхар Халкъа-демократически парти яр. Ишта гIулакх этта дешаре революци хургьяцар.

Дувцилга яц, — аьлар шеча чакхвоаллаш доктора Нуразема, — афганцашa берригенаша а цхьатарра тIаэцанзар революци. Цхьан беска хетацар из ше дуне тIа ваьлча дезэ лаьттан даь кхай тIа къахьегаш ваьллача эхахомоая цу лаьттан даьнен. Цунна хетта аьлча, дуккхача эксплуататораша, байдла доазол дехьа а баха, халкъ доацадеш шоаш Iоадаьча рузкъах революцена дукхьаларча къовсама пайда ийбу. Дукха а дукхагIа бола афганцаш революцена тIехьаба. Нагахьа санна цхьа шу хьалха а тIехьа тха провинцешка террористаштей диверсанташтей дукхьал къовсам кертерча даькъе регулярни эскаро лоаттабеш хьаннабале, хIанз цунна гIо ду халкъа ополчене.

В. ФОТИНОВ.
(АПН).

ХАМХОЕВ Ахьмад

Лирически тетрада тIара

ЙОIАХ САЙНА ХЕТАР

Пувдар хьекхаш,
басер хьекхаш
ЦIацкъамаш цо сетду аьнна
Йиiий мах аз хоадабац.
Со морг цхьаьнха кхы
яц яхаш
Шийх аьла цо яьй аьнна,
Бекъдоацар-м баьъзургдац.
Дахьреш дувзаш,
дошош ухкаш
Цо ший хозал гойташ яле,
Хоза йоацар хоза хургьац.
Дег чура цIена,
гIулакхаца йоацаш
Меттаца дикал гойташ яле,
Дика йоацар дика хургьац.
Кура-сонта оамал йоацаш
Хьаний-малий маха оале
Из диканца юцаргьа.
Из моа тIа яр иразгдолаш,
Берната йоI я из оале

Даьна, нанна синае я.
Ший хозалах Iехаенна
Корта оагIора кхоабеш яле,
Сий хьалдаьнна лепаргьац.
Къонал лоэзаш я са аьнна
Сага мах нё ца беш яле,
Бехко мукъа ютаргьац.
Седкъий гулдер веза, яхаш,
Шийна нийсса цо ца лоха,
Безамо дог эцаргдац.
Зиза маьлхара гIоргдац,
яхаш,
Уйлаш цо ший кура йоахе
Цунна хетар цхьаннза дац.
Сом хьаьнна кхьча баьнна
Ший хан тIера из
тIехбаьлча
Цох хьаьща пайда бац.
Тувлаенна, Iехаенна
Мерза къонал наргаьъьача
Ираз метта оттаргдац.

ЙИIИЙ БОС

Йиiий бос ба малх мо лепаш
Хоза аьнна бIаьсти тарьеш,
Йиiий бос ба дегаш
къондеш
Цуп хозагIа хIама дац.
Йиiий бос ба седкъьаща
къуесаш
Гаьнара цирга хозал
гойташ,
Йиiий бос ба бетта сий деш
Цунца къовса боврам бац.
Йиiий бос ба селоIед мо
Са бIаргашта духьал уттар,
Йиiий бос ба сетем боабаьр.
Дега ала лотабаьр.
Йиiий бос ба,
маьлха аьр мо,
Къонал гIеттош лоэзайоехар,
Йиiий бос ба неб-са
[illegible]
Уйлаш тиъама гIеттаер.
Йиiий бос ба бIарг тIаувзар,
Фордо моаха моркхаш
санна,

Йиiий бос ба безам хьебер,
КорзагIьяьнна телгIе мо.
Йиiий бос ба оаз хозийтар,
Пандара мерз бекаш санна,
Йиiий бос ба сога кхайкар,
Ший бIаьстенга чIогарг мо.
Йиiий бос ба сога яхар
Хьо сох цIенна ма
къасталахь,
Йиiий бос ба зовне назам
Аз даггара екаер.
Йиiий бос ба хьалхадоекар:
Миччахьа яле со лахалахь.
Йиiий бос ба зиза дийндер
Маьлхара даха оамал
боацаш,
Йиiий бос ба малаш деннар
КIай махка санна
гIеттадош.
Йиiий бос ба аз ламаз дер
Дехарийца корта бетташ,
Йиiий бос ба сулъа
доакхар
Кхоллама дуIаш деш.

ЭГIАЗВАХАВАЦ СО ХЬОНА

ЭгIазвахавац со хьона
Сайгахь хьажар, элар
доацаш,
Са безама хийра юлаш,
Хьо юстара латтарах
Довнаш юкъа делча санна
Соца къамаьл,
гIулакх доацеш.
Вай дийцачун, уйла ца аш
Iа вай безам лечкъорах.
Соцара безам тесса бита
Кхьвар хьона безаенна.
Дег тIа мукш дийшед аьнна
Дог хьоцара къастаргдац.
Шоашта тIакха шераш дита
Ханаш дукха яхай аьнна
Хьо эзарца лотабенна
Седкъа цIакиха
дIабоаргбац.

ГIоргда вахар малх
хьалхкеташ
Деноаш ухаш, бийсаш ухаш,
Цкъаза чухкош,
тIакхза зьоасташ,
Са хьаст хьона лакъаргбац.
Хургьа уйлаш дукха хьеэаш
Гаьна воехаш, гаргакхуйёлаш,
Сетем боабаь сагото
лоаттош,
Хьоцара са нинь хадаргбац.
Тахан санна саIохам беш
Цхьоала ваца дIа ца
кхоссаш,
БIарг набаро Iехабича
ГIанаь духьал ахелехь.
Бзар сона безие ца деш
Мерза ханаш дега лоаттош,
Маьлхара даха зиза дейча
КIезига дагалацалаь.

ВИЦЛУРГВОАЦА ХАЛКЪА ВОI

Сийлахь-йоккха Октябрьски социалистически революци хиннa, керда вахар дала 20 шу совгIа ха мара йоацаш, къонен дика ияз боланзея йолаш вай Даьхенах летар фашистски Германи. Болабелар Сийлахь-боккха Даймехка тIом. Цун тоший тайташ сеца кетта 35 шу дуз. Германеа фашизм йохаль дIа а йоаккхаш вай социалистически Даьхен кортамукъале дорайир. Европа дукха мехкаш пашистий доала кIалхардахарах йола ший мисси кхоачашйир советски халкъои цун турпалча героншарча низашех.

Цу тIем тIа дакъа лоацаш хиавача вай мехкарча кхыча къамех болча бIухоашта нийсса шоай са ца кходеш моастагIчох леташ байна, хала човнаш хиния цIанна, котало яккхалца лийта гетта ра дукха къонгаш ба Нохч-ГIалгIайчен а.

Царех дукхабараш сания пу тIем тIа ший са майра латаш дIаденнад Мальсагов Абукара Хаваж-Бахьаудина а. 1940 шера гуранья комсомолец Хаваж-Бахьаудин дешаш хиннав тIема-авиацинни училище. Цу хана деиз дIаяхай 40 шу гарета ха. Вицвеннавац тIем тIарча новкъостапта вай Даьхе бахьан ший вахар дIаденна Хаваж-Бахьаудин. Укх тайпара яз ду Курски областерча Старая Белица яхача юрте оахата, хIанз пенсе волча Бикалов Николай Александровича ший тIема новкъостах сержантах Мальсагов Хаваж-Бахьаудинах:

— «Орловски областерча Хотенки яхача юрте юххерча аэродроме латтар тха 996 авиационни полк. Цигара хьалгIеттача самолета тIа эIамагIволча лейтенантица Гусевца тIеххьара тIом беш хилар штурман Хаваж-Бахьаудин. Цу тIем тIа дакъа лоацаш вар со а. Орловски областерча Козельскино яхача юрта латтача моастагIчун танкашта, бронетранспортерашта, кхыча тIема техника па бомбаши йоккхий топашта етта эзаш дар тхона хьалхавика латташ хиииа декхар. ДIа а кхаьча, бомбаш чуетта дольтушше а тхова дукъала вхийтар моастагIий истребителий группа. Укказа бирел тIом беш йохайир Хаваж-Бахьаудина самолет Дика дагадоагIа сона йоагаш латта ше тIавагIа самолет, мух санна сиха, немецки техника дукхагIа йолча чутехар цо. Алеи хIуриш зиккаш лийлхар моастагIий танкаш, кхыйола тIема дукха техника.

Хаваж-Бахьаудин воацаш юха даха дийзар тха. Турпал санна велар из. Дезаьннино яхача юртах наш хилар са новкъоста. Сайна дайра сона из деррига а. ЦIаккха а кхы соца чургвоацаш къастар сох тIема новкъост, хьамсара доттагIа. Цхьабаьъда, со леча хана майра са уйланцара-м къастаргвац из».

Шовиттъа шу хьалха вала-
[illegible]
ла цхьан отделене дешаш, цхьан дIагIа болаш дIадолаьденнад цу шин новкъоста юкъера доттагIал. Ишта школерча кхыча курсанташта а дукха везаш хиннав парте, комсомола тIахьехамах авиацена ший вахар хетаде дага хиниа, къона, кеп-куц долаш тIахьвина вола Хаваж-Бахьаудин. Дукха безача новкъосташ шоашта аттала Руслан олаш хиннад Хаваж-Бахьаудинах.

Курсанташ болаш хьалххара Хаваж-Бахьаудин а волаш 12 саг ТБ-3 яхача ехача бомбардировщика тIахайнаш тIайттаб. ЧIоагIа доккхал деш а хоза хеташ а хинпад из царех хIараноа. Бакъда, хIанз-хIанз болалу яхаш-м хиинаб тIом. Цудухьа шоаш малагIча тIудакха кайчбеш ба ховш хиниача курсантий дивтIехьа совбувлаш хиинаб тIема техника Iомаярда бола безам.

Фашистски Германи вай Даьхенах летача 1941 шера 22 июне аьнав лагерашка хиинаб училища курсанташ. Инструкторехи курсантехи сихха вIашагIъелла полковник Рабченко командир а волаш хьалххара авиационни училищера дивизи. Къулбе. Малхбузен фронте дIахьажьий. Хургвола штурман Мальсагов вахавац цу дивизеца юкъе. Волгал дехьа а йоаккхаш Ново-Узенск яхача моттиге дIайнхьай училища. Москвара юххерча Шелково яхача моттиге хиний Хаваж-Бахьаудинц цуи новкъост Николай Алексеевич

училищера дIахьошавь 996 [illegible].

ДIадоладеннад фронтовой вахар. Юххьанца полка командира заместителаца Баталиница цхьана самолетаца дийнная къона штурман. ТIаккха ший новкъостаца из тIом беш хинна Центральни, Брянски, Западни фронташка. МоастагIашта юкъе тархина дIачу а ухаш бомбаш йийттай машинашкахашка, аэродромашка, кхыйолча тIема моттигашка.

ДIаболабелар Курски дуге хинна тIом. Цу тIем тIа а диззза дакъа лоацаш хиинай Хаваж-Бахьаудин юкъе хинна авиационни полк. ХIара дешна дизза, вхезза бомбаш етта йодаш хиинай хIара самолет.

ОагIув оагIох а теха укхала вайчарца цхьана тIом беш хиниаб «Нормандия» яхача эскадрильера французски летчикаш а. Цкъа французски 4 летчик-истребитель ха дещ гонахьа а хьуизаш фега хьалгIеттар 8 штурмовик. Цу группана кулгалдеш вар полка штурман майор Тарасов. Фронта доазол дехьа доаллаш духьалъйххача немецки истребителашна фега хоа доладальд «Нормандия» яхача эскадрильерча летчикашта. ТIаккха ха деш гонахьа истребителаш а йоацаш фашистий тIема объекташка бомбаш чуетта шигара дIабахараша ший тIеххьарча рейсе тIом беш хиинав таханара вай иразера вахар бахьан долаш майра латаш чакхваьнна комсомолец Мальсагов.

Къилбаседа-ХIирий АССР Пригородни районерча Черменхь яхача юрта хIанз а дукха нах ба шоай юртахо Хаваж-Бахьаудин дагавоагIаш. Уккала 1918 шера ваьв, шкоде дешаш волча хана 1936 шера комсомола мутIарашка ваьнав ший Даьхенна цIаккха а вицлургвоацача тайпара 1943 шера август бетта шийгара турпалал гойташ моастагIий бIуна доккха ле деш венна вола Советски Эскара сержант Мальсагов Абукара Хаваж-Бахьаудин. ХIанз из вайна юкъе вац, бакъда, Даьле лораеш цунна карагIдаьнна денале гIулакх цIаккха а диц-м лургдац халкъа.

[illegible].

СУРТА ТIА: Мальсагов Хаваж-Бахьаудин.

ЛАДОГЕРА МУЗЕЙ-ЗАПОВЕДНИК

Дукха ха йоацаш РСФСР Министрий Совето Ладогерча Валаамски гIайрений историей культуран памятникаш, Iалама ландшафт доралрея царех пайда эцарех хьакъехьа соцам тIайийаб. Соцамга хьежа укхаза вIашагIйоллаш латт историко-архитектурни Iаламех музей-заповедник — Карельски пачхахьалкхен краеведческий музей филиал. ЦIенхаштта реставраци е лерхI историн культуран памятникашта, цу даькъе монастырь хинначара кертера ансамбль а йолаш. ВIашагIйоккха лерхI дукха музейш, церга юкъе живописа яраш а йолаш. ХIаьта из цхьа баьъи доацаш дац. Укхазарча моттигашка шоай мхоллам хьабеш хиниаб гIорбаьнна художникаш — И. Шишкин, М. Клодт, А. Куинджи, Н. Рерих...

РСФСР хьун боахама Министерствас дукха мероприятеш чакхйоах Валаамски гIайренаш тIера хьуниш дораяра, царех дикагIа пайда эцара, уж юхаметтаоттаара. Заповедника территори дика тоаергья, хIаьта культурни туристически гIуллакхашта лаьрхIа вIашгIехь а йоаккхаргья. ХIанз а цига уха туристаш хIара шера 120 эзар сагага кхоачаш дукха хул.

Анатолий [illegible]
АПН корреспондент.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

20 НОЯБРЬ
I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.40 — Iуйранара гимнастика.
9.05 — Мультфильмий программа.
9.35 — «Лоралс! ремонт ca латте», «Вай лишлахой» яхача шолхалгIа телевизионни спектакль.
10.25 — «Мастерах хьабаьнна моттиг» яха Iилман-популярни фильм. Пхьегаьнча кердадараш.
14.30 — Кердадараш.
14.50 — ООН-а бера бокъонаш Декларация дIахайдаьй 20 шу дизарга.
15.50 — Ю. Тувим. Лирика.
16.20 — «Халкъа аьараш».
16.50 — «Лаьтта вахар хьалхар».
17.15 — Композиторий халхагIча Еррисоюзни съездага.
18.15 — «Шоаш дола моттиг хьайоацийта, урмаччаш!»
18.45 — «Тахан дунен тIа».
19.00 — «Сага даь» яха документальни фильм.
19.10 — «Таллина муаеаш». Кинопрограмма.
19.30 — «Iилман вахар». Академикаех Д. В. Малиньиих йола очерк. Из ваь 90 шу дизарга.
19.50 — «Гарсиа Лорки вер» яхача телевизионни художественни фильма премьера. (Итали). Хьалхара сери.
21.00 — «Ха».
21.35 — Композиторий халхагIа Еррисоюзни съезд хьаьхара котадаь консерваторе йоакхача залера концерт. Перерыве «Тахан дунен тIа» яха информационни выпуск.

II ПРОГРАММА

8.00 — Передачий программа.
8.10 — «Шахмати школа». Лоаттаболалургий класс.
8.40 — Советски пачхахьалкхен хардам а бокъонаш а. 8-гIа класс. СССР гражданство.
9.10 — «Духхьала дIаду къамаьл». ШолгIагIа передача.
10.10 — Волейбол йола СССР чемпионат. («А» класски хьалхарча группа шIача кьала командашта юкъе).
11.10 — Профтехучилищашта демонстраци. Эрсий мотт.
11.40 — Обществоведение. 10 класс.
12.10 — Студентийта — заочникашта. Лаккхера математика. 2 курс.
13.25 — Философи. Материалистически диалектика кертера законаш а категореш а. ШолгIагIа передача.
14.15 — Подготовительни отделенеи ладувгIарашта. Эрсий мотт.
14.45 — А. Н. Островский. Письмаш а дагалоацIарех а.
15.45 — Эраш — лора. ДIама сага (тIехьар а аллегориях а).
16.15 — Хьа ленински библиотека. Демократически революцех социал-демократе шолагIа тактика.
16.55 — Атеистически темах.
17.20 — Киножурнал.
17.30 — «Дунен халхьашта юкъера обозрени» (гIалгIай меттала).
17.50 — Iилман-популярни фильм.
17.55 — Хоамаш, реклама.
18.00 — «Нохч-ГIалгIайчу гIалах».
18.30 — «Хьунаш лораер» яха телеочерк.
18.50 — Фильм-концерт.
19.00 — Футболах йола СССР чемпионат. «Кайрат» (Алма-Ата) — «Динамо» (Киев). Алма-Атера передача. Перерыве — «Вийса аьнъаьла хийла шун, бераш!»
20.45 — Телевизионни документальни фильм.

21.00 — «Музыкальни киоск».
21.40 — Телевизионни короткометражни фильмий программа.

21 НОЯБРЬ
I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.40 — Iуйранара гимнастика.
9.05 — «Шоаш дола моттиг хьайоацийта, урмаччаш!».
9.35 — «Гарсиа Лорки вер» яха телевизионни художественни фильм. (Итали). Хьалхара сери.
10.45 — «Кинопишкъбара клуб». Пхьегаьнча — кердадараш.
14.30 — Кердадараш.
14.50 — «СибирегIен Гавьарча малхбоален гIоллий». Кинопрограмма.
15.55 — «Хьа ленински библиотека». Демократически революцех социал-демократе шин тактика.
16.25 — Латвийски ССР Пачхьалкхен академически хора концерт.
16.55 — Къоначa спортсмена бокъа арена.
17.25 — «Эрсий къамаьл».
17.55 — «Кагирхой адресаш». Тульски областа Оловне яхача юрта вIашагIлехьтар.
18.30 — «Самукъане ноташ».
18.45 — «Тахан дунен тIа».
19.00 — «ГIулакхаш — кердадар вахар — соцам бар». Передача дIаяьу политически обозревателъ Л. А. Вознесенски.
19.55 — «Гарсиа Лорки вер» яха телевизионни художественни фильма премьера. (Итали). ШолгIагIа сери.
21.00 — «Ха».
21.35 — Футболах йола дунен халхьашта юкъера матч. СССР вIашагIтеха команда ФРГ вIашагIтеха команда. Тбилисера передача. Перерыве — «Тахан дунен тIа» яха информационни выпуск.

II ПРОГРАММА

8.00 — Передачий программа.
8.10 — «Маьлха школа».
8.40 — Андерсена фаьлгаш. 4-гIа класс.
9.10 — «Духхьала дIаду къамаьл». КхоалагIа передача.
10.10 — Немецки мотт.
10.40 — Истори. 9-гIа класс. Ленински «Искра». РСДРП II съезд.
11.10 — Профтехучилищашта демонстраци. КIоарта биологи.
12.10 — Студентийта — заочникашта. Хими. I-гIа курс. Химически процессаш хьахара закономернось. Хьалхара передача.
14.10 — Подготовительни отделенеи ладувгIарашта. Физика.
15.15 — «Терко а Iаламаш» Iилман-популярни фильм.
15.45 — Вс. Вишневский. «Оптимистически трагеди». Эраш — хьехархочунна.
16.30 — Физика. 8 класс.
17.45 — Бераштa йола «ЗIамига мерах» яха художественни фильм.
18.05 — «Нохч-ГIалгIайчу гIалах».
18.20 — Телехьажархой аьсьмех йола гIулакхаш даьл.
18.35 — Киножурнал.
18.45 — «Техника дика хешиташ ю».
19.00 — Футболах йола Европа чемпионата матч. ГДР вIашагIтеха команда — Нидерландий вIашагIтеха команда. Германски Демократически республикера трансляци. Перерыве «Вийса аьнъаьла хийла шун, бераш».
20.45 — Iилман-популярни фильмий программа.
21.40 — «Ледокол» яха художественни фильм.

Котбаьннарашта—ЦIе байракх

Кинофикатораштa юкъе яьржача социалистически яхьа кхоалагIча квартале массарел хьалхаьлар Грозненски района киносета коллектив. Цо деррига хьокхамех тIехкхоачашъйъй пачхьалкхен план а тIайийна декхараш а. Цунна енеай республикана кинофикаци управленев культура болхлой профсоюза обкомен карара кара телй ЦIе байракхи хьалхара ахчан премий.

Я. ЦУЕВ,
тха штате воаца корр.

ИНСПЕКТОР

Кабинете цхьан каьхаташка хьежаш воаллар Мохьмад, «Чуя мегаргйий», аьнна цхьан кхалсаго мий йийлача. Цувгахьа дIа а хьежа, «Мегаргья» аьлар цо. Кхалсага юкъа тIара гуш дар цхьа бохам хинна из еннига.

— ЦIагIара мегарг меш бола хIамаш йяхьай са, — аьлар цо. Хьедийцар маца а миишта а шийна къовл даьд. Цо дувцачунга ла а дийгIа. «Хьожаргда тхо», аьнна дIахийтар Мохьмада кхалсаг.

Къоал даьдар цо лораеш йолча участке. «Хьан дахургда из, хьан де мет из»,— яхаш уйла йора цо. Детабуам беш-м цу участке баха цхьаболагIий нах бар цун. ХIаьта и царна юкъе мала хила мег из, яхаш ше шийга хеттар цо. «Руслани де тархургда из санна дар» — соцадир цо ший цагахьа.

Мохьмада хьалха дена вовзаш вар из цу тайпара цо даьча къоала тIагIолла. Цунна миитта боввар лочкъаль хIамаш цо йохка тарлургболаш нах а. Ше детабуам бечa кхалсага наIарга а вахa. «Миччад Iа хийца кIувсаш»— хаьттар цо цхьан кхалсагага. Ехар шийна из дIахезача. «Даьра дIааьнна-м хургдац Руслана?» — дагахьа хийтар цунна. Цкъара соцаелар из. «Со мукъа вац, жи сиха лелаьа» тIатоIадаь дош кхессар Мохьмада.

КорзагIьяьннача кхалсаго гайтар ше хийца кIувсаш. Шяй кIувсаш а тIехьа дIайигар цо кхалсаг.

Милице лотнъам эаача хана «Хьангара ийцад хац сона» — яхаш дари ле ца тугаш хьайзар кхалсаг. «Тховхов, хьона ца хойя я. Хьайна фотосурт бIаргадайтача вовзаргвий хьона Iайха уж ийцар» — миитта къамал деш кIалъюгар цо лоткъам эцаш яр. ДIахьекхар цо цхьа сурт. «Акхарех малав» — аьнна хаьттар, Руслана сурта пIелг тIахьекхар кхалсаго.

Докхал дора Мохьмада ше детабуам баь саг къоал даьр волга гучадаларах. Вож хIамаш Руслана юкъ зара яха ца кхуваш цIагIа йиcайий хьажа а къоал даьр тIавоалене а вахар Мохьмад. ЦIагIа Руслана нана мара саг вецар. Чухьежача хIама коралaнзар цунна. Бакъда, цхьа пIа чIега теха дар. Йиi хьаелла шийга аьлча, оссаго йоахар саг чуводаш а дац из. шийла а да, сеина эш хьона из ЧIоагIа юхагIертар из цIа хьадела ца тугаш. Юххера а ше яргIоашига а хайна, чIега баьккхар фусамнанас. Цу чура Руслан, ийI хьеелача юкъагIа корагIа ара а ваьнна, ведда дIавахар. Хьалоацаваланзар хIаьта Мохьмада из.

ТIехьагIа лаьца тIавоалавича, цо кIувсаш дехна кхалсаг хьатIа а йийка, шийга кIувсаш делхар вовза, аьнна. Руслан юкъе а волаш. кхо саг духьал хоавир Мохьмада кхалсага. Хац сона, яхаш вовзаше а дари де тиганзар цо. ТIаккха нах боашаза, шийга хаьттача Руслан ва, аьнна хьадийцар. Вешта яхьацар из.

Ше бехке вац яхаш къаряла ца туташ хиннача Руслана мукIарло дайтар из чуаьннача квартира цо кулгаш дийттача моттигера курташи цун пIелгий суртaши бIарга а дайта. ТIаккха кхетадир Руслана дари ца дорах бала пайда боаштга. Гучаьккхар къу, цо Зочкъаль хIамаш дIаслар ший дагa. Боврам базар халахстар хиннача кхалсага гIадълхар. Баркал йоахар цо Мохьмада, лоацаш доахар.

...Машинаш вравьнна саг ве а яийнав. цуи машин йоха а лай, аьнна хоаж бир цкъа Мохьмадага. Шин новкъостацца цхьана вахар шига Суганпов. Ераш дIатIакхаьча, хIаьтта санхетам чу вена уллар машина да. Хаьтача шийна йийттараш, мишин йохаьбраш малыш бе хана.

«Хьан дахь хургда из?» — уйла йора Мохьмада. ТIа а бийха хаьттар цхьаболча нахага. ВIалла фуд а хац шоашта, аьнна жоп делор цар. ГучавоалашII саг а воацаш ха дIайодар, сагота вар Мохьмад зуламхой гуча ца боахалуш. Юххера а цхьан машина тIара саг вийнав, аьнна хвавр цунна. Вaха, цигарча машинах кулгаш деттадеииа моттигаш хьатIаьхар цо. хьежача. экспертиз соцадир цу машинах деттаденна цхьан сага кулгаши хьалхагIа машин йоха а еш саг лозаваьрех волгIа сага кулгаши цаIаш хилар. «Шаккхе а зулам даьрашта юкъе цхьа саг хиннав-кх» — соцадир цо. Юххера а хьалхагIа цо тIаккхувлам хийттарех цаI хилар саг вийнача юкъе. Бакъда уж шаккхе-а зулам даьраш беррига а цаIаш бацар. ХьалхагIа машин йоха а еш цун даьна йийттарех цаI мара хиинаваацар саг вийнарашта юкъе. Цунга гIолла гучабаьккхар Мохьмада хьалхагIа зулам даьраш а.

Цу тайпара зуламхой кхы а гучабаьккхаб город Грозне ленински райисполкома чурча гIулакхий отдела уголовни розыска инспектора Суганпов Мохьмада. Цунна дукхаза а баркалаш кхайкадаьд, премеш тийшай.

Райотдела начальника Кулаев Анатолий Андреевича милице дикагIбола болхлой бувцача хана эггара хьалха цIи яьккхар Суганпов Мохьмада.

Милице балха вахар Мохьмад комсомольски путевкагIа. Цига водача хана Грозненски кирпичний заводе къахьегаш вар из. ХIаьтта кийна ваайсенна зIамига саг вар Суганпов. Из хиинавар Советски Эскаре гIулакх деш а комсомольски путевкагIа вахa Дальни Востоке Находка яхача юрте гIиш лоттьеш а. Юкъера образовани йолаш дийша. къахьегама чам баьнхха. вахара дхьабола опыт йолаш вар из зIамига саг.

Безабелар цунна милицера болх. Хьаьмала къахьеташ бахача нахи гIулакх де, вагчахьалкхен рузкъа лорале оттар даькъала хIама да, йоахар цун дето. Шийна енна моллагIа а ладами тешшаме, тIехьа ца тетташ кхоачашйора Суганпова. Коллектива общественни вахара юкъе хьинаре дакъа лоацар. ХIаьта из оамал-м цун бера тана деиз йолаш яр. Школе дешаш волча хана комсомола комитета секретара заместитель волаш хилар из. ХIаьта Советски Эскаре гIулакх деш волаш полка комсомольски бюро член вар.

Милице Астраханскни школе деша хьожаву участкови инспектор Суганпов Мохьмад. Из дика дешаш чакхйоаккх цо. ЗIамагIвола лейтенант а хиле цIавоагIа. Из дар дIадахача шера. ХIанз Мохьмад лейтенант ва.

Агитатор а волаш цо дукха болх бу ше хьожаш волча участке. Цунна дика бовз цига баха нах. мала миштa вах хов Айхха царца бувзам лоаттабу. Цар новкъосталца сиха гучабоал цунна зулам дераш. ХIаьта Мохьмада участке бахача наха зIадовзийт советски законаш, дIакхетабу общественни порядок миштa лорае еза.

Участке бахача наха вовзаш а лоархIаш а саг ва Суганпов Мохьмад. Коллективе а сай деш ва из. Коммуниста Суганпов Мохьмада беррига ший низ, ха, шийна ховр дIалу советски наьха маьрша вахар, сатем лорабара, зуламхошца къовсам лоаттабара.

Ю. ЧАХКНЕВ.

СПОРТ

САМБО. Казахстанерча Усть-Каменогорск яхача городе чакхъаьлар «Урожай» яхача ДСО Центральни Совета кхелетараштa юкъера самбох хьалхара моттиг яккхара хетаьль ихь.

Нохч-ГIалгIайчен сий доаккхине цу яхье дакъа лоацаш вар ши спортсмен — Ильясов Адами Алиеи Мухьмад-Эмин. Уж шаккхе а Аргунерча № 1 йолча юкъерча школа дешархой ба.

Шовзткъе йиъ килограмм дозал долча самбисташца къовсаенна чемпиона цIи Адама яьккхар, хIаьта шовзткъе ялхайтта килограмм дозал долча спортсменашта юкъе кот Мухьмад-Эми аьлар.

ДЗЮ-ДО. Черсий-Балкхарой АССР столице Нальчике чемпиона цIи яккхара кхелетараштa юкъе хиинача яхье дакъа лоацаш бар «Урожая» ДСО республикански Совета ДЮСШ воспитанникаш.

Шоай дозала категорех хьалхара моттигаш яьхар А. Ильясова, А. Бадаева, А. Газимагомедова: шоллагIа моттигаш яьха призераш хилар Х. Дикаев. А. Кузумов. хIаьта кхоалагIча моттигера призераш Х. Гирихановни И. Тепкиевни хилар.

Дзюдоисташ а лакхе вай бийца самбисташ а цу яхьашна кийчбаьр СССР спорта мастер А. А. Ким ва.

ВОЛЬНИ БОРЬБА. Украинерча Запорожски областе вольни борьбах кхелетараштa юкъе хиинача яхье дакъа а лаьпа цига дика толамаш а даьха цIабийрзар «Урожай» ДСО дешархой. Цу яхье яьннача 30 командана юкъе дакъа лоацаш вар вай «Урожай» ДСО республиканси Совета итт спортсмен а.

Командни зачете вай вольникаша шоллагIа моттиг яьккхар. хIаьта, хьалхара моттиг — фусамдаьнна.

Шо-шоай дозала категорe чемпиона цIераш яьхар Чаьчан Оаларча № 2 йолча юкъерча школа дешархочо Хамзатханов Аслана, город Аргунерча № 3 йолча юкъерча школа дешархочо Демяшев Руслане Асхабов Хьусене.

Цу яхье вай кагирхой кийчбаьраш ба тренераш Магомедов Асадула, Гиназов Руслан. Ильясов Алхазур.

А. БЕК.

Хьехархо-лектор

Червленофча юкъерча школа хьехархо Пономарева Нина Ивановна хьинаре лектор я. ДукхагIча даькъе цо дувц атеистически темах. Массаза а из ярга хьежаш а из безаме тIаэцаш а ба райпищекомбината, чхьагIара завода, комсаш лелаеча совхоза, «Червленский» яхача колхоза къахьегамхой. Цу лекцей а беседай а темаш «Ди яхар фуд?» «Миштa хьахкинаб ди?» «Дина обрядаш», «Дина цIейш», «Кхалсаги дин» ядараш а кхыдараш а я. Дукха ха йоацаш Нина Ивановнас йийшар «Ди лелабе е ца лелабе СССР а граждений шоай лоIам ба» яха лекци. Цо аьлар, дина гIулакхашта йола паргIато цхьаболча наха духьал ди лелабара паргIато хилара хьисапе кхетаду, дина гIулакхашта йолча паргIатоно гражданашта даьлак вIалла ца теша а атеистически пропаганда е а бокъо лун хилар теркал а ца деш. Массавола саг дииах тешарен ца тешарен вай Iаьдала дииаси киназацеи йола принципаш дика йоашхаш дийцар лектора. Iилламате чIоаргга бахьар цо коммунистически морала тулоацам, сага духовни вахарца дувзадеина дола гIулакхаш Iилманца дувзадеина хилар.

Лектора Пономаревас штамп йоацаш, тайп-тайпара методаш юкъехкулаш лелабу ший болх. Нина Ивановнас ший лекцешта юкъехьув пайдане масалаш, бакъдолчун факташ, цудухьа сакъердалуш ладувгI цун лекце баьхкараша. Лекци кийчъеш дукха литература деш цо, Iомаду марксизма-ленинизма классикий атеизмах дола балхаш.

Коммуниста Пономаревас лекцеш еша тхьо шу даьннад. Цу хана деиз из болх дикa лелабарах дукха да цунна тийина тайп-тайпара совгIаташ. «Знание» яхача Еррироссийски а республикански а общества грамоташ.

Е. ФАРНИЕВА.

Хоаттам

Тахан республике гIоллен Грозней хувцалуш моркхаш а йолаш. йоачан а йоалаш. малхбоалехьара сенуйде 8—13 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилен фегара температура республике 7—12, Грозне 9—11 градус йохаллой йолаш хилен тарлу.

Кхоана моркхаш а йолаш цхьайолча моттигашка догIа а делхаш, дохи а доаллаш, малхбоалехьара сенунде 5—10 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилен фегара температура бийсана — 1-4, дийнахьа +5+10 градус йолаш хилен тарлу.

Метеостанци.

РАДИО

20 НОЯБРЬ

6.40 — «Юртара Iуйре» (эрсий меттала).
7.15 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор.
7.25 — «Сердало» газета обзор.
7.30 — «Са», автомобиль, вахьа» (эрсий меттала).
8.25 — Хоамаш.
8.35 — Ашараш (нохчий меттала).
8.45 — Боахама механизм оргахьаа хоаар. «Технически прогресса зегIайоалара опыт» (эрсий меттала).
9.15 — «Коммунист яхача цIеро декхарийца ву». Зарисовка (нохчий меттала).
9.30 — «Къона вай хаманхой» (гIалгIай меттала).
16.00 — Передачий программа. Хоаттамах бола хоам (эрсий меттала).
16.01 — «Партийни декхараш нахь». Беседа (нохчий меттала).
16.15 — «Декхараш тIайийнаш. Уж миштa кхоачашду?», «Пишемаш» яхача Аргунски заводера передача (нохчий меттала).
16.30 — Социалистически яхье хьалхалаттарашта (гIалгIай меттала).
18.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гIалгIай меттала)

21 НОЯБРЬ

7.15 — «Грозненский рабочий» газета обзор.
7.25 — «Ленинан некъ» газета обзор.
7.30 — Хоамаш.
8.25 — Атеистически интернациональни кхетамца цхьаъгIо болаш кхебара къамехьа (эрсий меттала).
8.40 — Моттигерча композиторий произведенеш (нохчий меттала).
9.15 — «Дунен халхьашта юкъера обозрени» (гIалгIай меттала).
9.30 — «ЦхьагIо йолча даьхенхха радиовыпуск» (гIалгIай меттала).
9.50 — Ашараш (эрсий меттала).
16.00 — Передачий программа. Хоаттамах бола хоам (эрсий меттала).
16.01 — РадиоладувгIархой лехнаш дола концерт (эрсий меттала).
16.30 — Iилмани техникан хорзамаш (эрсий меттала).
16.45 — «Юртара вахар» (нохчий меттала).
18.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гIалгIай меттала).

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске ул. 92. Телефонаш: редактора — 9-24-08; редактора заместителя — 9-24-03; бехктоккхама секретара — 9-24-00; отделий: партийни вахара — 9-24-04; промышленностен транспортен — 9-24-01; юрта боахама — 9-24-06; культура — 9-24-05; письмоий — 9-24-07; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора 9-24-08; заместителя редактора — 9-24-03; ответственного секретаря — 9-24-00: отделов: партийной жизни — 9-2404; промышленности и транспорта — 9-24-01; сельского хозяйства — 9-24-06; культуры — 9-24-05; писем — 9-24-07; корректорской — 2-89-88.

Газет арадувл шинарен, ерен, пиоаттен деношка

СФ03537. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 6708.